

A stylized, high-contrast illustration in black, white, and grey. The scene depicts a coastal landscape. In the upper left, a large, circular sun or moon is shown with horizontal lines passing through it. Below it, the word "mladika" is written in a bold, serif font. The middle ground features a body of water with wavy lines representing waves. On the right side, a tall, dark pine tree stands prominently. In the foreground, there are dark, angular shapes that appear to be rocks or a shoreline. The overall style is graphic and minimalist.

mladika

117986
+

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN JULIJA - AVGUSTA
1971 leto XV. štev. 1

VSEBINA:

Kaj pričakujemo v letu 1971?	
- Odgovarja 15 Slovencev	1
Zúbek-Brecej: Pomlad Adele Ostroluške	3
Še enkrat o Stanku Majcnu (Razgovor s prof. A. Rebulu)	6
Bruna Pertot: Tenja voščenke	8
Stanko Majcen: V zakopih (odlomek)	8
Mlada beseda: Marija Besednjak: Smisel življenja; Alenka Rebula: Mladi in Družinski obzornik	11
Peterica: Za sodobne žene in dekleta	12
S popotno torbo na našo vas: Podmlačanka: Iz mojega življenjepisa; Anica Gartner: Zadnji list	14
Martin Jevnikar: Sodobna zamejska literatura	15
Vrtovi muz	17
Tržaški kulturni koledarček	18
Goriški kulturni koledarček	19
Čuk na obelisku	20

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mlajač, Sergijj Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka.

Uredništvo v Gorici: SKAD

Zunanja oprema
LOJZE PERKO

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno.

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

tržaški zvon

OB ZAKLJUČKU XIV. LETNIKA MLADIKE

Čeprav ni v navadi, da bi uredništva revij odgovarjala na ocene, se nam tokrat vendarle zdi potrebno zavriniti natolcevanje, katerega je bila deležna zadnja številka štirinajstega letnika Mladike s strani tukajšnjega Primorskega dnevnika. Anonimni poročevalec je namreč v nedeljo, 10. januarja 1971, na peti strani tukajšnjega dnevnika zapisal: »V Tržaškem kulturnem koledarčku so od 21 kulturnih prireditev v mesecu omenjene samo tri "katoliške", v goriškem pa od 12 kar 7.«

Naj neznani ocenjevalec izreka svoje sodbe in ocene, kakor mu jih pač narekuje njegovo v dialogu izbrušeno pero. Toda prva in zadnja vrtilina poročevalca naj bi vendarle bila: ljubezen do resnice, čeprav z malo začetnico.

Ko smo prebrali oceno in zgoraj omenjene podatke, smo vzeli v roke svoj mesečnik, ga odprli na str. 207 in začeli preštrevati. Preštrevali smo kar tako iz radovednosti, smo našli za Tržaško koledarček 45 kulturnih prireditev, za Goriško 13. Ločili smo potem »marksistične« prireditve od »katoliških«. Pri tem smo seveda bili v zadregi pri nekaterih težje opredeljivih prireditvah, ki smo jih pustili ob strani za kasnejšo točnejšo ideološko ali versko opredelitev. Med temi so nekatere slikarske razstave, predstavitev govornih plošč, pravljicna ura, predstave Slovenskega gledališča in nekateri glasbeni nastopi.

Resnično se nam zdri smešno tako katalogiziranje. Prireditve namreč naštevamo kot kronisti, ne pa zato, da bi šteli, kdo jih ima več. Seznam sestavljamo po Primorskem dnevniku in po naših tednikih, kjer so registrirane.

Medtem ko se posebna komisija političnih mož s tem problemom še lahko ukvarja, gre Mladika — oprostite: »katoliška« Mladika — v tisk in stopa v petnajsti letnik.

Uredništvo

TUDI K NAM!

Kot ponavadi se je ob koncu meseca prikazala Vaša Mladika, vedno mladostna, vedno prikupna, in nas razveselila za praznike. Moja mama je z resničnim zadoščenjem prebrala božično pesem gospe Brautuževe in zapis o dogodkih leta '36, na katere je tukaj spomin še živ.

Drugače pa je bila mama mnenja (in jaz sem se strinjal z njo), da bi ne hodili samo po Koroškem in po Kranjskem, ampak bi vsaj za praznike stopili tudi po Primorskem. Obiskali bi veselo Vipavo, resni Kras, cvetoča Brda, sončno Gorico, gozdnate in travnate doline in rebri od Idrije do Benečije, julijske vrhove in seveda našo severno prestolnico...

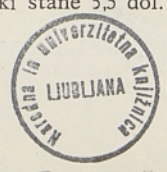
Ali se mogoče spomnite tistih časov, ko je izhajal Čuk na pal'ci? Baj je znal dobro pogoditi željo ljudstva. Na tisti čas, pravijo, jih spominja samo še Naša gospa na radijski postaji Trst A. Danes pa tožijo, da se nihče za nas prav ne zanima. V cerkvi, da berejo sama pisma; verski tisk, da piše samo o holandskih katoličanih, drugi tisk o mirni zmagi revolucije v Čilu... Joj, kako smo mednarodni!...

Pravijo pa, da tamkaj (v Ljubljani, op. ur.) vrane, levi in plusi pojejo samo še po angleško (ali ameriško) za svoj mestni krog, naše uho pa je tenkočutno, zagledani smo v naše pesmi, lepo govorjenje, in čuvamo svoj svet. Naj oprostijo, če jim zato ne moremo slediti. Smo pa tudi trmasti, ker smo na svojem.

Gotovo nas vi bolj razumete, zato pustite uradne poti in črte in pogledjte k nam, da nadaljujemo skupno tradicijo. To ni drobnjakarstvo, bo pa res, če ne bomo prešli formalnih »struktur«. Odmev

Prijatelj, naš dobri znanec, ki nam redno dopisuje, naj tokrat ne zameri, ker smo iz njegovega daljšega pisma povzeli le glavne misli. Na vsak način smo mu hvaležni za njegovo resno in zvesto in navezanost na Mladiko.

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

PD 903/1975

KAJ PRIČAKUJEMO V LETU 1971

DR. DRAGO ŠTOKA, DEŽELNI POSLANEC, TRST.

Zlasti imam v mislih mladino, ki tako pogumno stopa v javno življenje. Res ji iskreno želim, da bi uresničila svoja prizadevanja, da bi vsi njeni problemi stopili v fazo konkretnega reševanja, da bi šolske reforme ne bile nekaj pravljичno nedosegljivega, nekaj kar bi mladino sililo le na ulice in ji pri tem oviralo resnično zorenje v zrele ljudi. Želim, da bi država, ki nam daje kot narodnostni skupnosti streho, čimprej uresničila reforme, ki se zdijo vsem potrebne in koristne, kajti šolska mladina ima pravico do mirnega učenja in ne napetih sestankov in zborovanj, ki morejo le načeti njene živce in ustaviti njeno zdravo rast. Vlada mora v najkrajšem času rešiti šolske probleme.

Osebnostno želim v tem letu vsaj še tri stvari: Da bi kot slovenska narodna skupnost dosegli letos izpolnitev vseh tistih naših pravic, ki jih že desetletja zahtevamo od odgovornih oblasti in ki smo jih decembra lani v skupni spomenici ponovno predstavili italijanski vladi. Tržaški, goriški in beneški Slovenci smo prišli do takšne faze vsestranskega razvoja, da morajo pred tem odpasti vse pregrade, ki nam preprečujejo narodnostni, ekonomski in socialni razmah. To pa se bo zgodilo le, če bodo vse naše pravice uzakonjene in resnično spoštovane.

Želimo si še globlje povezanosti med Tržačani, Goričani, Benečani in Korošci. Skupna usoda, skupne skrbi, skupni napor nas vežejo. Doslej smo imeli več skupnih in zelo pozitivnih sestankov; nadaljevati je treba z njimi, tako da bomo res vsi povezani v boju za naše narodnostne pravice, za našega človeka, za odpravo vsake diskriminacije in izkoriščanja človeka po človeku.

Da bi med vsemi zamejskimi Slovenci zavladal resnični duh strpnosti, sproščenega dialoga, čeprav pripadamo različnim nazorskim svetovom. Ob spoštovanju misli sočloveka in zvestobi lastnemu prepričanju lahko marsikdaj hodimo po skupni poti. Ob popolni svobodi iščimo slovenska stičišča. Ne smemo pri tem odgovornem iskanju pozabiti besed, ki jih je napisal naš veliki politik Janez Evangelist Krek: »Kar je res in kar je pravično, to mora odsevati iz človeških besedi in dejanj, četudi je ves svet proti temu.«

MSGR. DR. LOJZE ŠKERL, ŠKOFOV VIKAR, TRST

Tile stavki zaslužijo vso našo pozornost:

»... mladi kristjani vidimo prav v izpričevanju vere vso težo življenjske zavzetosti in neko trajnejšo bivanjsko odgovornost sredi sedanjega časa in sredi tukajšnjega prostora z vsemi njunimi problemi, pretresi in celo nesmisli. Kristjan pokoncilске dobe se pač ne more izmikati stvarnosti, zlasti ne takrat, ko je ta stvarnost še posebno boleča ali neprijetna. Prav v tem pokaže svojo pravo veličino in tudi svojo življenjsko moč. Zapiranje oči pred nemirom in vrenjem znotraj cerkvenih struktur in težnja, da bi »obvarovali« slovensko Cerkev pred podobnimi svetovnimi manifestacijami, verjetno ne bo zadostovalo, da bi se ti problemi, kolikor obstajajo, tudi prav razrešili. Zanje ni druge alternative, kot krepka in odgovorna življenjska zavzetost posameznika v luči vere«. (Novi list, štev. 82, stran 3).

Kaj pa naj duhovnik želi, če ne prav krepko in odgovorno življenjsko zavzetost vseh kristjanov in vseh Slovencev v luči vere? Kaj naj pa duhovnik dela, če ne pomaga pri odkrivanju naše stvarnosti in pri odgovornem reševanju naših problemov? V čem naj duhovnik služi, če ne prav s posredovanjem življenjske moči, ki prihaja od »Očeta luči in milosti«?

Pomagajte nam zato, da bomo vsi čutili težko odgovornost, ki nam jo nalaga sedanjí čas, in se vedno zavzemali za iskreno in odkrito izpričevanje vere.

DR. DAMIJAN PAVLIN, OBČINSKI ODBORNIK, GORICA

Po dolgih pogajanjih so stranke levega centra avgusta lanskega leta prišle do sporazuma in sestavile programske izjave v okviru goriške občinske in provincialne uprave.

Slovenska Demokratska Zveza v Gorici, ki sodeluje v levem centru, je pri pogajanjih postavila konkretne zahteve glede problemov slovenske manjšine. Za njih hitrejšo uresničitev je treba poiskati novih in bolj učinkovitih poti. Sedanjí politični položaj je pre-

cej ugoden. Odnos do večinskega naroda mora pa temeljiti na načelih neodvisnosti in enakopravnosti.

Če se ozremo nazaj, z zadovoljstvom zabeležimo pomembne dosežke na raznih področjih javnega življenja. A to nas ne zadovoljuje, ampak mora okrepiti našo prizadevnost, da se bodo uresničile vse naše zahteve in pravice. Naj bežno omenimo samo nekatere: ureditev proforsorskih staležev, šolskih poslopij, ki so pretesna in neprimerna, da bi sprejemala vedno večje število študirajoče mladine; zaščita kmetov, ki jih ogroža razlastitev velikih površin; nimamo še dvojezičnih napisov, nimamo slovenskih kolonij i.t.d.

Perspektive za razvoj naše narodne skupnosti so precej ugodne, treba pa je krepke organizacije, da bo kos tako široki problematiki. Upamo, da bomo naredili v tem letu pomemben korak naprej v reševanju teh in še drugih vprašanj.

MARIJ MAVER, PREDSEDNIK SLOVENSKE PROSVETE, TRST:

Od novega leta ne pričakujem veliko, ker se zavedam, da je za uresničitev želja in načrtov, ki jih imamo, tristo petinšestdeset dni premalo. Vseeno pa bom omenil nekaj stvari, ki so mi pri srcu in bi rad, da bi se vsaj začele uresničevati, če se že ne morejo v tem letu uresničiti.

V okviru Slovenske prosvete bomo nadaljevali delo, ki smo ga uspešno opravljali doslej. Predvsem bomo skrbeli, da se uredijo in olepšajo naši domovi tako v mestu kot na deželi. Danes jih je že toliko, da bi bila za uspešnejše prosvetno delo nujna tesnejša povezava. Olepšati in obnoviti bomo morali tudi prostore na našem osrednjem sedežu. Povečati moramo dvorano, ki je včasih pretesna. Delo je nujno, fondov (to se pravi: denarja) pa žal ni. Na vsak način moramo pritegniti k aktivnemu delu mnoge, ki bi nam morda v tem pa tudi drugače lahko pomagali. Od vseh naših krožkov in društev pričakujem v novem letu vsaj tako živahno delavnost, kot so jo pokazali doslej. Težave bodo premagali z delom. Vsi pa bi se morali zavedati, da bomo uspešni le, če bomo pri svojem delu povezani v trdno skupnost.

Od novega leta pričakujem tudi, da se bo naše prosvetno delo polagoma razširilo v Benečijo in Kanalsko dolino. Upam, da bodo gostovanja, kot je bil letošnji »Naš božič« ali koncert Zveze cerkvenih pevskih zborov, še sledila. Pri tem naj bi nam bila pred očmi ljudska prosveta in narodno osveščenje in nič drugega.

S tem v zvezi bi izrazil še pričakovanja, ki jih navezujem na slovensko mladino. Rad bi, da ne bi samo slepo sledila kakršnim koli izmom, ampak da bi se posvetila obdelovanju tistih slovenskih njiv, kolikor jih je še ostalo, od miljskih hribov do beneških dolin in planin pod Višarjami. Pri tem se naša mladina lahko zgleduje po mladini drugih evropskih velikih in malih narodov in narodnih skupnosti. Žal, se mi zdi, da sledi včasih mladina nekaterim gibanjem vse preveč površno: tako vidi lupino, bistvo pa ji ostaja skrito. Če pa bistva ne dojamemo, ne moremo še tako lepih idej presojati na domača tla. Počenja pač tako kot tisti kmet, ki je hotel, da bi uspevala trta na Nanosu. Slovencev, posebno še Slovencev v zamejstvu, je premalo, da bi si lahko privoščili tratenje energij z zamahi v prazno.

JANKO BAN, MLADI GLASBENIK, TRST:

Lansko leto je bilo mogoče opaziti, da se zbori pomlajajo, saj je bil odstotek mladih pevcev v zborih tako na različnih revijah, na koncertih združenih zborov in na drugih zborovskih prireditvah večji kot pretekla leta. Prav ob tej ugotovitvi se mi vsiljuje naslednja misel: ne smemo zlorabljati njihovega zaupanja in doverjenosti za sprejemanje glasbenih razpoloženj, s tem da jim nudimo izmalničeno podobo zborovskega petja, prevlečeno z družabniško brezskrbnostjo in površnostjo. Petje je umetnost v brezkompromisnem pomenu besede in ne nekakšen »hojladri«; k njemu je treba pristopati z veliko zavzetostjo in skrbjo ter zavestjo odgovornosti ne samo pred našimi vedno navdušenimi ljubitelji zborovskega petja, ampak tudi pred glasbenimi strokovnjaki in širšim glasbenim svetom.

Zunanjo podobo mladosti naj torej spremljata nov ali prenovljen notranji zagon in umetniška prizadevnost — za bolj upravičeno samozavestno bodočnost naše zborovske umetnosti!

BORIS PANGERC, ŠTUDENT SLOV. ZNANSTVENEGA LICEJA, TRST:

Novoletna voščila so predvsem navada, ki smo jo ohranili iz vljudnosti; redkokdaj so zares občutena in iskrena, kajti dobro vemo, da navadno ob novem letu ostane vse pri starem.

Od nas samih je odvisno, kakšen bo ton naše vesti 31. decembra 1971. Zadovoljen bi bil, ko bi mi uspelo napolniti eno samo šestino praznine z dobrimi deli, ali še manj. Vem pa, da so pričakovanja zama, kajti nič ne pade samo od sebe z neba.

SANCIN SAVINO, ŠOLSKI SLUGA NA SREDNJI ŠOLI »SIMON GREGORČIČ« V DOLINI:

Kot šolski sluga pričakujem, da bo morda letos prišlo do odobritve socialnih reform, ki bi znatno izboljšale tako moj položaj, kot tudi položaj vseh mojih kolegov.

V ostalem mislim, da se moja pričakovanja ujemajo z željami vesoljnega človeštva, ki želi danes bolj kot včeraj in jutri bolj kot danes miru in bratstva med nami vsemi.

Prevedel **MARIJAN BRECELJ**

»Bral. Ne strinjam se pa z vašim mnenjem. Z etičnega stališča ni mogoče soglašati z idejo tega romana. Za ljubezen je treba živeti ali pa se ji junaško odpovedati. Ne se pa zaradi nje ubiti. Le malo dušneži si segajo po življenju.«

»Kaj pa Faust? Ali vam je tudi ta ugaljal? V njem je veliko globokih misli. Njegova tožba, odkriti tajne sveta in razumeti vsemir, je vredna občudovanja. Toda ko si predstavljam pogum, ki je potreben, da zapišeš svojo dušo hudiču, mi začnejo gomazeti po hrbtu mravljinci. Se vam ne zdi?«

»Štúr se je Adelkini vnemi le rahlo nasmehnil. Poslušal jo je pozorno in z očitnim zadovoljstvom. V resnici je imel vse dotlej le malo priložnosti pogovarjati se z ženskami o takih rečeh. Saj je v teh časih zanimanje malokatero ženske segalo preko domačijskega praga. Če so ženske poleg pletenja, kvačkanja in šivanja kaj brale, tega niso delale zato, da bi si razširile obzorje znanja, temveč le zato, da so si krajšale dolgčas. Brale so, karkoli jim je prišlo v roke, najraje pa solzave ljubezenske romane. V družinah, kjer so brali nemške knjige, je bila najbolj priljubljena George Sandova, romane katere so na debelo prevajali v nemščino. Da bi pa kaka ženska brala Fausta in si drznila o njem razpravljati z učenim profesorjem in redaktorjem, to je bilo nekaj posebnega.

»Žal mi je, blagorodna gospodična, da tudi o Faustu nimava enakega mišljenja. Meni na njem ni všeč, ko po brezuspešnem prizadevanju, da bi razumel vsemir, pade v blato sladostnosti in strasti, pa si misli, da je v tem smisel življenja. Po tem, kakor jaz gledam, je tudi Faust izraz upadanja umetnosti zahodnih narodov, upadanja, ki se najbolj očitno kaže v delih Byrona...«

Adelka mu ni pustila, da bi dokončal. Štúrova neugodna opomba o Byronu ji je vzbudila nevoljo. Vedela sem, da je pravkar prebrala neko knjižico tega pesnika in da ji je bilo zela všeč. Zato sem razumela njeno razočaranje ob Štúrovih besedah.

»Tudi z Byronom se ne strinjate?!« je zavpila presenečena. »Pravkar prebiram Romanje Childa Harolda in sem nad njim navdušena. Kaj vam pa pri Byronu ni pogodu?«

»Njegov pesimizem. Je to poezija obupa in propadanja, v kateri se lahko ljubijo le ljudje, ki se ne morejo veseliti življenja, ljudje, ki jim je ljubša noč kakor jasen blesk zvezda. Kar se pa vas tiče, blagorodna gospodična, menim, da ni v vas nikake duševne neurejenosti.«

Čeprav je Štúr z zadnjim stavkom poskusil zmanjšati učinek svojega nenaklonjenega stališča do Byrona — vsaj toliko, da bi se Adelka ne počutila osebno prizadeta — ozlovoljenost z Adelkinega obraza ni izginila. Pač pa se je pojavila celo v njenih besedah.

»Ali je za to, da bi človek ljubil poezijo, potrebna duševna neurejenost?«

Zakaj je obračala Štúrove besede? Zakaj jim je pripisovala drugačen pomen od onega, ki ga je imel v mislih on? Saj Štúr vendar ni tako rekel. Je bila to ranjena koketnost ali pa je hotela izzvati spor?

Že sem imela na jeziku besede v Štúrovo obrambo, pa ni bilo potrebno. Štúr ni potreboval braniteljice.

»Verjetno me niste prav razumeli, blagorodna gospodična,« je mirno odvrnil in s to mirnostjo razorožil tudi Adelko tako, kakor je razorožil vedno svoje poslušalce. »Moji pridržki se tičejo le zahodne literature. V njej se odražajo vsi nezdravi pojavi življenja na Zahodu: popolna razcepljenost družinskega kroga in tudi širše družbe, povišanje užikov in razkošja do zvrhane mere, koristoljublje, lažna ljubezen, zakonska nezvestoba in podobno. Z eno besedo: pikanterije, po katerih zahodni bralci hlepijo, ki pa se zdravemu bistvu našega ljudstva upirajo. Kako so ljudje bedni in slepi, da si hočejo nabrati življenjske sile pri bolniku!«

Mirni ton Štúrove besede je počasi prehajal v zanesenost.

»Ne pijmo iz umazanih kaluž, ko imamo čiste domača studence! Koliko nedopovedljive lepote je samó v naših pesmih in pripovedkah. Na svetu ni bolj blagoglasnega in zgovornejšega ljudstva od našega. Medtem ko se je pesništvo zahodnih narodov že izživel in upada, preživlja pesništvo slovanskih narodov obdobje razcveta. Homjakov, Pu-

škin, Mickiewicz, Slowacki, Gaj, Preradović — kakšen tok žive vode!»

Zame so bili Štúrovi nazori neovržna resnica, ki ji ni moč ugovarjati. Nikoli mi ni niti na misel prišlo, da bi podvomila v pravilnost ene same njegove trditve. Štúra sem imela za nezmotljivega. Seveda Adelka ni tako hitro podlegla njegovemu čaru in je zato znala braniti svoje tudi proti Štúru. Poslušala ga je, razmišljala o njegovih besedah, potem pa zmigala z glavo.

»Ne morem se strinjati z vami, gospod urednik,« je odločno odgovorila. »Niste objektivni. Zavračate Goetheja, Byrona predvsem zato, ker sta predstavnika nemške in anglosaške literature. Hvalite pa, nasprotno, Puškina in Mickiewicza in ostale pesnike predvsem zato, ker so predstavniki slovanskih literatur.«

»Slovanska ideja...«

Moški se praviloma le zviška smehljajo, ko se ženske pogovarjajo z njimi o politiki. Kajti politika je področje, ki je ženskam zelo odmaknjeno. Vzeli so si jo v zakup moški samó zase. Vendar Štúr Adelkine obrambe Kossutha ni podcenjeval. Vedel je, da je izrazila mnenje, ki ga je gotovo uela v pogovoru s starši ali ljudmi njenega družbenega položaja.

»Ko bi poznali vzvišene cilje slovanskega gibanja, bi ga mogli postavljati v isto raven s Kossuthovim omejenim nacionalizmom, da, drzno si upam reči, šovinizmom. Niti eden od slovanskih narodov si ni postavil cilja obvladati druge slovanske narode. Da se bo razcvetela slovanska omika, nikakor ni pogoj, da dušimo neslovanske narode. Naš cilj je svobodna tekma z drugimi narodi na političnem področju in na vseh področjih duha. Kar je zdravo, bo raslo samo od sebe. Če bo imelo za to ustrezne pogoje, kar pa je slabo, bolešno in izživeto, bo shiralo in umrlo. Naj bi si to kdor koli še tako prizadeval ohraniti pri življenju.«

Poslušala sem ta pogovor, napeto pričakujoč. ali se bo Štúru posrečilo Adelko prepričati in razbiti njene dvome. Kako sem si tega želela!

»Pa me vendar ne boste hoteli prepričati, gospod urednik, da so vaše simpatije do Rusije in ruskega carja le izmišljotine naših sovražnikov.«

Štúr se je prisrčno zasmel in njegov glas je izaubil vsaj drobec svoje prejšnje resnosti.

»Pa je v tem kaj hudega, da naj je bliže srca od sikničar? In da od vseh bratov najbolj cenimo tistega, ki je največji in naimočnejši? S tem ne delamo nikomur krivice, s tem tudi nikogar ne ogražamo.«

»Ko bi šlo le za platonske simpatije, bi se morala zadovoljiti z vašim pojasnilom. Toda zadeva ni tako nedolžna. Te bratske simpatije so le krinka za prikrievanje zelo resnega političnega prizadevanja za združitev vseh slovanskih narodov pod oblastjo ruskega carja z enim samim ciljem: napasti Avstro-Ogrsko in Nemčijo.«

Ob teh Adelkinih besedah se je Štúr zresnil. Kakor bi si hotel nadpreti svoje besede še s kretinjo, je dvignil desnico in požugal s kazalcem.

»Nikar ne verjemite tega, blaorodna gospodična. S tem bavlavom utemeljuje Kossuth svoje pro-

tislovanske izpade in s prav istim bavlavom se otepa Dunaj, kadar koli mi Slovani nastopimo s čimer koli. Naš cilj ni nasilni prevrat, temveč zagotovitev boljšega življenja za ljudstvo naše dežele po ustavni poti. Nočemo podirati prestolov, ampak hočemo osebnost in z našim časnikom in, če bi bilo to mogoče, tudi z govorom v pokrajinski skupščini doseči boljši položaj za tiste prebivalce dežele, ki predstavljajo nieno pretežno večino. Zakaj pravice imajo tako malo, da bi se človek zjokal.«

Videti je bilo, da je Štúrovo pojasnilo Adelko zadovoljilo. A potem se je spet vrnil k temu, s čimer se je ta izmenjava nazorov začela: k slovstvu.

»Dopuščam, gospod urednik, da imate v političnih nazorih deloma prav. Toda z vašimi slovstvenimi nazori se ne strinjam. O Wertherju se z vami ne bom prepirala. To je slabič, jaz pa slabičev ne cenim, čeprav moram priznati, da je Werther name deloval. Tudi Faust me strašno razburja. Vi mu očitajte, da se je pogreznil v močvirje čutnosti. Jaz mislim, da to ni bistveno, temveč le stranski vidik pri njegovem spoznavanju vseh strani življenja. Bistvo je drugje. V Faustovem hrepenenju, da bi spoznal vse skrivnosti življenja, da bi preiskal vse globine vesolja. Po tem svojem stremljenju mi je zelo simpatičen in blizu...«

Adelka je govorila ognjevitost. Ko je umolknila, da bi zajela sapo, je Štúr izkoristil premor za pripombo, ki jo je bilo moč imeti za poklon. Jaz pa sem vedela, da to ni poklon. Bil je samo izraz Štúrovega resničnega navdušenja, ko je rekel:

»Nisem še srečal ženske, ki bi se navduševala za Fausta in odkrivala v njem neko duhovno sorodnost.«

»Mogoče si boste razlagali kot afektacijo, če vam rečem, da mi je ta mučna ženska po znanju znana, pa čeprav sem le ženska. To je velika pomamljivost sedanje vzgoje, ki ponižuje žensko zgolj v možovo sužnjo in v ohranjevalko rodu.«

»Te so najbrž pretrde besede, blagorodna gospodična,« je očitačo rekel Štúr in me pogledal z vprašujočim pogledom.

»Jaz mislim,« sem se takoj oglasila, »da na svetu ni bolj vzvišenega poslanstva kakor biti ohranjevalka rodu, to se pravi biti dobra zakonska žena in mati.«

»Z duhovnim obzorjem, ki ne seže čez okvir gospodinjstva. Ko pa začnejo moški govoriti o nečem »višjem« kakor so skrbni za gospodinjstvo in vzgoja otrok, tedaj ponižno molčati, zakaj vse drugo je pridržano moškimi. Politika, znanost, umetnost — to je za nas prepovedana deveta dežela.«

»Toda, Adelka, menda vendar ne bi hotela iti agitirati na županijsko zborovanje ali govoriti v parlamentu,« sem vzkliknila presenečena, ker si nisem znala predstavljati ženske v takem moškem poklicu.

»Ne potegujem se za politiko,« je ostro odvrnila. »To je res moška dejavnost, neprimerna za žensko. Toda zakaj bi se žena ne mogla uveljaviti v znanosti ali v umetnosti?«

»Saj v umetnosti se je uveljavilo že veliko žensk,« je ugovarjal Štúr. »Lahko bi začeli s starogrško pesnico Sapfo...«

»in končali z George Sandovo,« ga je prekinila Adelka nekoliko posmehljivo. A je takoj spet prešla v resen ton.

»Prav imate, nekatere so se proslavile kot slikarke, na primer Vigée-Lebrun ali Angelika Kaufmannova. Toda kaj je vse to v primerjavi s tisoči slavnih umetnikov moškega spola. Vem, vsakdo ne more biti umetnik, za to je potreben talent, za to se mora človek roditi. Vse to je res, z vsem tem soglašam, toda nekaj je prav tako gotovo: Da bi talent uveljavil, za to je treba dati človeku tudi priložnost. Te priložnosti pa nam vi moški nočete dati. Še bolj je to čutiti v znanosti. Ko kje ženski dovolijo, da konča medicino, pišejo o tem časniki po vsem svetu, kakor da je to nezaslišan čudež, sedmo čudo sveta. Povejte, gospod urednik, zakaj bi dekleta ne moglo postati učiteljica ali profesorica?«

Kar se tiče učiteljskega poklica, sem popolnoma soglašala z Adelko, ker sem to že sama skušala, čeprav le v nedeljski šoli — in sem dosegla lepe uspehe. Res, zakaj bi se tudi dekleta ne mogla posvetiti učiteljskemu poklicu? Seveda bi morale potem vstopiti v službo in bi dobivale plačo... docela tako kakor moški. Toda kako bi bilo z družino, ko bi se tako dekleta poročilo? Morala bi se poklicu odpovedati, zlasti ko bi prišli otroci. Zanimivo, da meni kaj takega nikoli ni prišlo na misel. Če sem premisljala o prihodnosti, sem se vedno videvala kot gospodinjjo pri štedilniku ali pa sem si predstavljala v duhu nekaj otrok in ob misli, da so moji, me je obšla neskončna blaženost. Spet drugič, ko sem si očitajoče rekla, da so to le neumne sanje in da se jaz najbrž nikoli ne poročim, se je moja predstava prihodnosti zožila na nekako trajno podaljšano sedanje stanje: prav do smrti bom doma v hiši staršev. Tu ti pa nenadoma pride Adelka s takimi puntarskimi mislimi! Kaj takega, da bi plemenita gospodična vbijala modrost v glave vaških paglavčkov! To mi ni šlo v račun, zato sem jo vprašala:

»Pa bi ti, Adelka zares hotela biti učiteljica?«

Zavihala je nos ob moji prostodušnosti.

»Kje neki! Saj ne govorim le zase. Gre za to, da ni pravično, da nam moški zapirajo dostop k virom izobrazbe. Življenje je tako kratko, človek pa bi rad toliko znal! Ne zahtevam nemogočega, želim si le, kar je človeško mogoče. In ker je življenje tako kratko, ne bi smel človek napraviti niti trenutga za nekoristne reči. Vprašanje je le, kaj je koristno?«

Zdelo se je, kakor da si je to vprašanje zastavila sama sebi. Izgovorila ga je polglasno in se zamislila.

»Čim več dobrih knjig preberemo, tem bolj se zavedamo česa vsega še ne vemo...« Včasih se zdim podobna gobi, ki samo srka vase, vsrkava tujo učenost, pri tem pa naposled izgublja tudi smisel tega početja. Je v tem sreča? Ali je človek toliko srečnejši, kolikor je modrejši?«

Stresla je z glavo in se žalostno nasmehnila.

»Ali je kaj čudnega, če človek ob takim premišljanju postane žalosten? Naša žalost je upravičena, zato nam je ne branite!«

»Razlikovati moramo med žalostjo in cmeravostjo. Žalost lahko očiščuje in je plodna, cmera-

vost je breme, ki človeka v očeh drugih ljudi ponižuje. Nje same pa v boju z življenjem razorožuje. In proti takemu lažnemu in izrojenemu pojmovanju osvobajajoče žalosti protestiram. Vprav zato se bojujem tudi proti literaturi, ki dela iz ljudi razrvice in strahopetce.«

Adelka pa je še dalje zagovarjala Goetheja in Byrona. Trdila je, da Štúr podpira svoje pravilne nazore z nepravilnim izborom dokazov in primerov.

Toda Štúrovo navduševanje za Puškina, Mickiewicza, Homjakova in druge slovanske pesnike ni ostalo nanjo brez vpliva. Ko je Štúr vprašal, ali je že brala Evgenija Onjegina ali Stotnikovo hčer, je najprej hotela vedeti, ali so ta dela že izšla v nemškem ali madžarskem prevodu.

Štúr ji je prepričevalno odgovoril:

»Prevod nikdar ne nadomesti izvirnika. Taka čudovita dela je treba brati v izvirniku. Ali berete Byrona v prevodu?«

»Ne, v izvirniku.«

»Tako mi boste gotovo pritrdili. Ko berete angleške in francoske pisatelje v izvirniku, kakšna škoda, da ne morete podobno sprejemati tudi lepote Puškina in Mickiewicza in drugih slovanskih avtorjev!«

»Potem bi se morala najprej naučiti ruščine in poljščine!« se je zasmejala Adelka.

»Pa bi bilo to za vas tako težko? Prisluhnite!«

Štúr je začel recitirati neko poljsko pesem. Zrecitiral je je laki dve kritici in naju potem vprašal: »Sta kaj razumeli?«

»Jaz sem razumela skoraj vse,« sem veselo odgovorila.

»Jaz sem razumela, da pesem poje o mladosti,« je rekla Adelka in njen odgovor je Štúra nadvse navdušil.

»Vidite, da poljščina za nas Slovake ni težka. Tudi ruščino naš človek v kratkem razume.«

Govoril je tako prepričevalno in je v podkrepitev svojih izvajanj navajal toliko dokazov v obliki odlomkov iz poljskih, ruskih in srbskih pesnikov, da smo v tem pogovoru prebili vse popoldne.

Ko se je Štúr pred vrati graščine poslavljajal od Adelke, jo je s pregovarjajočim glasom vprašal:

»Blagorodna gospodična, ali bi se dali pogovoriti in začeli študirati vsaj en slovanski jezik?«

Adelka je pozibavala v roki slamnik z rožnato pentljo in ga gledala, kakor da je ta zabava zanjo važnejša od Štúrovega predloga.

Čez hip je, smeje se, odgovorila.

»Izpopolnujem se že v slovaščini. Ne vem, ali bi ne bilo to prevelika obremenitev, če bi si naložila še en slovanski jezik. Prespati moram to, potem vam bom odgovorila.«

Bala sem se, da se Adelka ne bi odločila proti Štúrovemu predlogu, zato sem ji drugi dan dejala, da bi se jaz rada učila poljščine, ker mi je ta jezik silno všeč. Vprašala sem jo, ali se je tudi ona odločila.

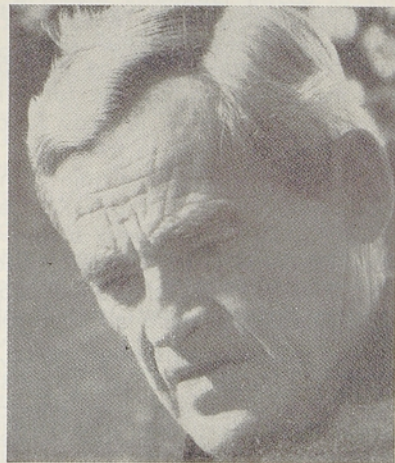
»Tudi meni je poljščina všeč,« je odvrnila Adelka, urejajoč si pred zrcalom nakodrane lase, »toda mislim, da se poljščine vendar ne bova učili.«

»Pa bi mi hotela ljubeznivo povedati, zakaj ne?«

Prihodnjič naprej

ŠE ENKRAT O STANKU MAJCNU

Zadnja številka Mladike je objavila kratek razgovor s profesorjem Alojzom Rebulo o pisatelju Stanku Majcnu ob priliki njegove smrti. Rebulovim trditvam bo težko oporekal, kdorkoli je količkaj seznanjen z vlogo, ki jo je pokojnemu pisatelju Stanku Majcnu odmerila povojna situacija na Slovenskem. Vendar se je našel nekdo — nepodpisani član kar Primorskega dnevnika —, ki je v svoji oceni Mladike z dne 10. januarja t.l. čutil dolžnost, da pove, kako je bilo po vojni s Stankom Majcnom vse v najlepšem redu. Obenem je isti neznanec skušal zmanjšati Majcnovo pisateljsko veljavo, ki ji je Rebula izrekel najvišje priznanje. Zato smo se ponovno obrnili na profesorja, da bi spregovoril v zvezi s trditvami v Primorskem dnevniku.

Vprašanje: Profesor Rebula, človek ima vtis, da je nepodpisanega recenzenta v Primorskem dnevniku najbolj nerazpoložilo to, da ste v svojem intervjuju o Stanku Majcnu omenili Iva Andriča.

Odgovor: Ob priliki podelitve Nobelove nagrade Andriču sem imel predavanje o njem v tržaškem Avditoriju. S tem sem dokazal, da ga kot pisatelja cenim. Če sem ga v svojem intervjuju omenil, sem to storil zato, da bi poudaril različnost povojnih usod dveh elitnih književnih ustvarjalcev s podobno politično — recimo kraljevsko — preteklostjo: eden pride v SR Srbiji do Nobelove nagrade, drugi v SR Sloveniji niti do kulturniške priznavalnine ne — ta je bila Stanku Majcnu priznana šele, ko je umiral...

Vprašanje: Nepodpisani ocenjevalec Mladike v Primorskem dnevniku postavlja v nasprotju z Vami trditve, da povojna doba pisatelja Stanka Majcna ni ignorirala. V dokaz se sklicuje na to, da Stanka Majcna omenjajo vsa povojna dela o slovenskem slovstvu.

Odgovor: To je igra z besedami. Če za to, da si kot kulturnik priznan, zadostuje omemba v neki literarni zgodovini, potem po vojni na Slovenskem niso bili ignorirani — so torej doživeli priznanje — emigrantski pisci z Mirkom Javornikom na čelu, saj so bili na primer v zadnji Matičini Zgodovini slovenskega slovstva dovolj temeljito obravnavani. Količkaj prisebnemu človeku so torej termini diskusije jasni. Ali pa nepodpisani rubricist morda želi, da mu postrežem z nekaj otipljivimi vidiki te Majcnove priznanosti, od prisilne deložacije 1945 v Ljubljani do njegovih stanovanjskih razmer v Mariboru, od višine njegovih pokojnin do posluha slovenskih dramskih hiš, radia in TV za njegove drame — tja do odmeva njegove smrti v slovenskem časopisu? O Majcnovi priznanosti je kvečjemu mogoče indoktrinirati »kakšnega mlajšega bralca«, na katerega se rubricist tudi obrača: človeka pri petdesetih nikakor.

Vprašanje: Isti nepodpisani ocenjevalec skuša potem izpodbiti Vaše mnenje, da smo Slovenci izgubili

z Majcnom velikega pisatelja. (No, mimogrede: njegov sorecenzent na isti strani Primorskega dnevnika S(lavko) Ru(pel), daje estetske lekcije nobelovcu Aleksandru Solženjcinu.) Tole sem hotel vprašati: vztrajate pri svojem mnenju?

Odgovor: Tako malo mislim odstopiti od njega, da sem pripravljen nastopiti v javni diskusiji o tem s svojim cenjenim nepoznanim kritikom. Na njem je, če to diskusijo sprejme.

Vprašanje: Recenzent se sklicuje na literarnega zgodovinarja Slodnjaka. Da bi svoje umovanje opremil s finejšim želom, poudarja Slodnjakovo krščanstvo (o katerem prvič slišim). Recenzent navaja najprej, da mu Slodnjak v svoji zgodovini ni posvetil »dosti več prostora kot znaša tretjina tiskanega stolpca v ljubljanskem Delu.«

Odgovor: Najprej: Slodnjak je odmeril Stanku Majcnu dovolj prostora, da je več kot dostojno predstavljen. To je prva krivica, ki jo dela ta lahkoumni recenzent na rovaš Slodnjakove znanstvene objektivnosti. Drugič: Lino Legiša, ki po svojem kritičnem formatu ni zadnji na Slovenskem, mu je v svoji Zgodovini slovenskega slovstva VI posvetil nič manj kot deset strani in pol.

Vprašanje: Nepodpisani recenzent navaja nekaj Slodnjakovih oznak, ki naj izpodbijajo Vašo sodbo o visoki kvaliteti Majcnovega literarnega dela. Navajam te odstavke iz Slodnjaka, kajpak navajajoč jih iz Primorskega dnevnika: Majcnu »pisateljstvo ni bilo usodni poklic,« temveč »bolj ali manj sporadična, plemenita zabava« ter je bil »rezultat njegovega umetniškega prizadevanja večkrat podobnejši filozofskemu dokazu kakor slovstveni umetnini«. Kaj pravi te k temu?

Odgovor: K temu pravim samo to, da je s tem recenzent prizadel Slodnjakovi znanstveni objektivnosti drugo, mnogo težjo krivico. Samo poslušajte Slodnjaka:

»Samozavestneje in dosledneje kakor Lovrenčič si je prizadeval Stanko Majcen za novo obliko naše lirike, epike in dramatike... Skladno s svojo izrazito intelektualno naravo je hotel odkrivati v slovstveni upodobitvi — bistveno... Tudi v lirskega ciklusu *Smrt v polju* (1915) je... spesnil nekaj pretresljivih vojnih motivov z izvirno aplikacijo stilnih sredstev naše ljudske pesmi... Čeprav je poskušal organsko množiti izročilo Moderne, si je vendar kmalu izoblikoval svoj svet in slog... V dramatičnih spisih *Kasija* (1919), *Dediči nebeškega kraljestva* (1920) in *Apokalipsa* (1923)... je prikazoval grozote militarizma in vojne... tako... da so o tem pričale glasneje, kakor bi to mogle odkrivati najbolj krvave scene... Najbolj je prodril v stvarnost z dramo... *Prekop* (1920). Izvirna je bila tudi Majcnova avtobiografska, žal nedovršena povest *Definstvo* (1922)... V njej pripoveduje... brez sleherne lažne čustvenosti... Šele 1944 je zbral v knjigi *Bogar Meho* več psihološko tenkočutečih in etično globoko utemeljenih povesti in legend... *Trpka* in *samosvoja* je tudi Majcnova lirika v ciklusu *Zemlja* (1923). Majcen je v vseh slovstvenih zvrsteh poskušal prenoviti vsebino in obliko... (Podčrtal A.R.)

Veste, kdo je avtor vseh teh nedvoumnih oznak? Anton Slodnjak, v isti knjigi, ki jo navaja recenzent! V svoji ihti, da bi čimbolj ponižal Stanka Majcna, je recenzent kakor cigan bolhe izpulil iz Slodnjaka nekaj izoliranih stavkov ter pri tem docela potvoril visoko priznalno sodbo, v katero Slodnjakova predstavitev Majcna izzeveni. Pa tudi ko bi bila sodba o Majcnu negativna, kar je samo v željah tega nepodpisanega zamejskega Aristarha, je tu vrsta drugih enako kvalificiranih sodb: od že omenjenega Lina Legiša, ki meni, da imamo v Majcnu »evropski format« pisatelja, do literarne zgodovinarke Marje Boršnikove, ki proglašja Majcna za klasika slovenske književnosti, vrednega, da se vključi v izdajo Slovenskih pesnikov in pisateljev pri Državni založbi Slovenije.

Vprašanje: Upajmo torej, da je s tem z estetskimi lekcijami iz Montecchijeve ulice opravljeno. Kako pa je z lekcijo, ki Vam jo hoče dati recenzent iz diplomatske zgodovine? Mislimo na Andrića. Recenzent pravi, da »ni lepo«, da omenjate, da je Andrić podpisal kot kraljevski ambasador v Berlinu pristop Jugoslavije k paktu s Hitlerjevo Nemčijo...

Odgovor: Ni bilo lepo navajati notorično zgodovinsko dejstvo? Vsekakor je bilo mnogo lepše, kakor očitati Andriću izdajstvo hrvatskega naroda, kakor se je pred kratkim razlegel očitek na občnem zboru Matice Hrvatske, kar sem seveda povzel po jugoslovanskem tisku...

Vprašanje: Recenzent navaja, da je pristop Jugoslavije k paktu podpisal Dragiša Cvetković.

Odgovor: Nediplomat se toliko že spoznam na diplomacijo, da vem, da ga je v imenu države mogel podpisati samo zunanji minister oziroma predsednik vlade. Dejstvo je, da je Andrić kot ambasador v Berlinu ta pakt sopodpisal.

Vprašanje: Kje ste dobili ta podatek?

Odgovor: Iz vira, ki je vsaj toliko verodostojen kot recenzentov. Iz ust danes še aktivnega jugoslovanskega

ambasadorja, ki je po vojni imel službeno opraviti s prav tem detajlom iz Andrićeve preteklosti. Seveda znam na tisti Andrićev podpis gledati vsaj tako veliku dušno kakor gleda nanj recenzent.

Vprašanje: Recenzent trdi, da ni še nikoli bral, da bi bil Andrić stopil v partijo.

Odgovor: Tovrstnega obvestila v jugoslovanskem tisku res ni mogel najti. Naj si gre pa prebrat govor, ki ga je imel Andrić na Župančičevem pogrebu v Ljubljani.

Vprašanje: Za konec: imate k prejšnjemu intervjuju še kaj pripomniti?

Odgovor: Rad bi pripomnil še to, da s stavkom, »da so na ljubljanski slavistiki študentje, ki sploh ne vedo, kdo je Stanko Majcen«, nisem mislil klicati na zatožno klop neke institucije. O delu bivše profesorice na ljubljanski slavistiki dr. Marje Boršnikove sem tako malo dezinformiran, da sem ji še pred pisateljevo smrtjo napisal pismo, kjer sem ji izrazil najtoplejše priznanje ne samo za njeno redatorsko delo pri izbranem delu Stanka Majcna in še posebej za njeno mojstrsko monografijo o njem, ampak tudi za vso njeno prizadevanje, da bi Stanko Majcen doživel v slovenskem prostoru kaj več kot neko literarnozgodovinsko priznanje. Toda prof. Boršnikova je lahko ponosna na to, da je bila v tem svojem prizadevanju več ali manj glas vpijočega v slovenski puščavi. Neznancu, ki se smatra za sposobnega začeti literarne polemike na stolpcih Primorskega dnevnika, lahko povem še to, da profesorica Boršnikova, ta vestalka Majcnovega spomina, nikoli ni veljala za kristjanko. Mislim celo, da ji ne bi delali krivice, če bi jo imeli za marksistko, in sicer ne samo povojno. Institucije torej nisem mislil prizadeti, posebno ker je v svojih predavanjih obravnaval Majcna tudi profesor Zdravec. Na drugi strani pa lahko razumete, da si podatka o Majcnovi popularnosti na ljubljanski filozofski fakulteti nisem mogel izmisliti...

Igravci p.d. Rečanj z Ljes, ki so igrali v domači govorici »Naš Božič« najprej doma, nato pa so z njim gostovali v Marijinem domu v Rojanu. Vse so prese- netili in navdušili.

Tenja voščenske

Mrači se,
svečo prižgiva.

Bo kakor včasih,
ko je noč bila
dolga
in sanje prepolne
pokoja.
Molčiva.

Da bo kot včasih,
ko dva sta
kot midva sedela,
med nama
le sklenjeni roki:
tvoja in moja.

Nekdo gre po gazi.
Kdo je?

Nihče.
Je samo
glas zime:
s strahovi pradedov
krog dimnika pleše.

Če naju kdo gleda?

Na oknu so nitke
snežene
zabrisale pot do sveta:
senco,
ki druga nad drugo
se sklanja,
in tenjo voščenske,
ki v ivju igra.

NALOGA REVIE

Spoštovani g. urednik!

Dobro veste, da z velikim zani-
manjem — in včasih tudi s stra-
hom — sledim vsem naporom Mla-
dike, da bi postala vedno boljša in
lepša ter da bi dosegla čim več-
je število bralcev in podpornikov.

Ali se Vam ne zdi, da postaja
Mladika vedno manj dostopna za
bralce, ki jo kupujejo in podpirajo?
Za širši krog bralcev, ki so potreb-
ni lepe besede in tehtne hrane? Zdi
se mi, da je revija, ki ji gre vsa
čast, le »previsoka« in zato nedo-
stopna vsaj tisti množici naših lju-
di, ki sega po tujih revijah, ker
pač pri nas ne najde primerne re-
vije. Za širjenje revije imajo precej
zaslug prav duhovniki. A zakaj naj
bi duhovniki revijo širili in podpi-

V ZAKOPIH

(ODLOMEK)

»Kakšni 'smo' tam onstran?« Klieman je zastavil vprašanje, kakor
bi nabadal metulja na buciko. »Ti edini si bil tam, ti govori!«

Milko je brez kart in skic kar na surovih tleh razložil položaj tako:

»Tu smo mi, tod so oni. Vmes je žalosten prostor, ki mu je še do
nedavna vladal edini Kos. Praznina je velika, nebo nad njo tiho, da
slišiš uro v žepu.«

Klieman je zase risal po tleh črto za črto, kakor mu je bila nareko-
vana, Krevh pa je z ozko priprtimi očmi sledil oba in molčal.

»Ta rov je prazen,« je rekel Milko in položil okajeni in tudi sicer
nečedni kazalec na prvo črto pred seboj. »Ta rov sem celó prekoračil;
gluh je, gluh ko stara mati. Za njim je rov, ki v njem prisluškujejo.
Straže hodijo gor in dol in včasih se med njimi pokadi ogenj. Za tem
rovom pa pride črevo, 'naše' črevo, tisto, ki ga je treba iztrebiti. Zase-
deno je, kakor so zasedeni prednji zakopi: na vsaka dva koraka mož,
prehodi ojačeni, šarže na krilih. Častniki so zakopani za črevesom, nekaj
korakov za njim kakor pri nas.«

Klieman si je vse povedano zarisal v skico in je razmišljal dalje.

»Od kod jim bo pomoč, prva pomoč, če jih zgrabimo?«

Milko na to vprašanje ni bil pripravljen.

Pomilovalno sta ga pogledala oba, stotnik in nadporočnik in Klieman,
'bistrejši' med njima, je odgovoril:

»Tule, tu je pripravljena pomoč, če bi se jim kaj zgodilo. Na to
točko moramo paziti. In sicer boš pazil nanjo ti, Krevh. To je tvoja
naloga. Jaz pa bom napadel — z Milkom.«

Milko ni verjel ušesom, ko je slišal svoje ime v tej zvezi, pa se je
kmalu znašel. Razdelila sta si moštvo Klieman in Krevh, kakor je ustre-
žalo nalogama, in Milko je ostal pri Kliemanu.

Vsi trije so zvrnili čašico kontučovke, židovske droženke, ki jo je
bil Milko prinesel s svojih pohodov v zaledje, in so si obljubili, da bodo
to pitje nadaljevali že v novih postojankah.

»Dan smo zamudili,« se je opravičil Klieman, »sveti nam pa mesec in
podjetje bo uspelo tem bolje.«

Čudni so trenutki pred napadom. Vsakdo ve, da mora, nikomur
se noče... Čreva se sučejo po trebuhu, kot bi opominjala človeka na
to, kje je umrljiv. Pa res, možgani so ustvarjeni, da misliš z njim, in
misliš boš z njimi ali brez njih tudi še po usodnem trenutku. Srce tre-
peče, dokler mu je trepetati dovoljeno, ne neha pa trepetati niti tedaj,
ko ga ni več; trepeče pač, kar je tu v življenju trepetalo v srcu. Čreva
pa so del te zemlje. Iz nje so in v njo pojdejo. Skoznja se premika mate-
rija tega sveta, ona vedo kakor noben drug organ, kakšno je vreme, ko-
liko je ura in kaj nam obeta prihodnost. Kdor sprazni črevo, preden ga
ponese pred puške, je dobro poučen. Ve, kaj dela, in si bo rešil trebuh,
če si ne bo rešil niti možganov niti srca...

Nihče ne godrnja. Pospravijo svoj drobiž, otovorijo se in pripravijo,
kot da se nikoli več ne mislijo vrniti na ta kraj. Besede so redke. Ne
ljubi se jim besedovati prazno. Če kdo kaj reče, drugi molče pretehtajo,
ali je bilo vredno govoriti. In največkrat ni bilo vredno.

Vendar slišiš besedo, ki jo pomniš tudi še potem, ko je že vse mimo.

Tako se je 'mežnar' znebil tele tehtne: Dvakrat ni bil na križ pribit niti božji Sin, naš Odrešnik in Zveličar, mi pa se bližamo že križu tri-najstemu, če štejemo prav.

In še eno sem si zapomnil. Marko, oče enajstih otrok, si je sunil 'kočijo' na ramo, jo uravnal s pleči, kakor treba, pobasal puško in stopil iz zakopa: Naj bo z nami kakor že... za cesarja, pa vem, da ne bom umrl drugič. To, edino to mi bo prihranjeno.

Sicer pa so to filozofske besede, ki po krompirju in pred napadom ne pomenijo mnogo. Nihče jih ne ceni; sliši jih in jih porine tja, kjer čaka, da se pozabi, še marsikaj.

Toda možje so že izven zakopov; v mesečini se kopljejo kakor v mleku; varno hodijo kot bi tod nikoli ne bila nezgrešeno zadela krogla lahkovernega šetalca. Ali je mesečina, ali je domišljija? Ali je dolžnost, bridka dolžnost?

Nihče si ni upal zastaviti koraka, onstran žične ograje, tolikanj jim je bil priučen strah pred tem terenom. Žična ograja je padla in bro-dijo mesečino, kot bi se sprehajali po drevoredu.

Kaj pa, če je rov prazen?

Kaj, če sovražnosti prenehajo v hipu, ko se približamo sovražniku in mu nastavimo nož na prsi? Peklenskega ognja je konec, nihče več noče nikogar zabosti, sežemo si v roke, blatne roke, iz okrvavljenih oči si pogledamo v okrvavljene oči, zasveti se nekaj v njih nam in njim — in že smo si prijatelji od davnaj. Ves svet se objema, odpuščamo si drug drugemu in si naročamo pozdrave za domače. Domače? Pa da! Saj se vračamo, k svojim se vračamo, vsak na svoj dom, vsak v svoje gnezdo. Tisti, ki so sovražili, so se razblinili v zraku, kar stoji trdno na zemlji, smo mi, ki hočemo bratstvo, ljubezen in slogo med narodi.

Razume se, da so to le sanje. In kakor nam mesečina pričara pred oči drevored tam, kjer je najnevarnejša zemlja, tako nam tudi sanje ustvarijo raj na zemlji zdaj tu, zdaj tam, kjer ga nikoli ni bilo in ga nikoli ne bo.

Naprej, naprej!

Milko koraka prvi, za njim Klieman, za stotnikom roj prvi in drugi. Krevh je bil z ostalima rojema krenil sovražniku v bok že pred pol ure in ga ne vidimo.

Mrtvi rov je za nami, pred nami je rov, ki se mu pozna, da je živ; da je živ, se mu pozna že po tem, kako je zaprt, zadelan, prostorno izrab-ljen do skrajnosti.

Zdi se, da se je prva puška sprožila iz njega. Mogoče pa je tudi, da se motim in da je prvi strel počil iz naše vrste.

Vidim samo še, kako Milko popade Kliemana in se z njim zavalj v jamo. Kakor bi ga hotel kriti s svojim telesom, ga jaše in mu ne dà, da bi gledal krvavi prizor..

Sedimo v zavojevanem črevesu, v častniški menzi, okrog 'mize'. Prijetno nam je, da imajo častniški zakop urejen kakor mi svojega. Zalog v njem ni, so pa sedeži in blazine. Kakor vse kaže, so blazine od tam, od koder so tudi naše. Prisegel bi, da imajo tudi svojega 'Milka', vsaj notranja ureditev kolib kaže na to...

Sedimo za 'mizo' — 'miza' je pri njih to, kar je 'miza' pri nas — in točimo kontučovko. Tudi njim pomeni kontučovka vrhunec veselja in domačnosti, kadar so preboleli težak trenutek. Točaja ni — prevalil se je bil na dno jarka, zadet od krogle na sredo čela —, točaj je Milko, stari naš Milko iz črevesa 8.a.

Krevh se smeje srečno, ker je ušel bajonetu, nastavljenemu mu na prsi v zadnjem trenutku, srečen pa je bil tudi še marsikak mladič, ki ga je obvarovala smrti mati, angel božji, moleč doma to noč vso noč.

rali, če pa ne morejo z njo zanesti v naše družine tistega pouka in znanja, ki ga prav te družine potrebujejo?

Izobraženec vzame rad Mladiko v roke, če jo le pozna. A koliko naših izobražencev Mladiko pozna, jo bere in podpira?

Kaj bi se dalo torej narediti? Težko je odgovoriti.

Vdano pozdravljam

Lojze Škerl

Objavljamo pismo gospoda vi-karja, ker vemo, da je napisano z veliko skrbjo in dobrohotnostjo. Gotovo pomisleke, ki jih je napi-sal, pogosto sliši in je prav, da jih pove. Nam pa daje to pismo prili-ko, da nanje prav v začetku nove-ga letnika odgovorimo in morda kaj pojasnimo.

Večkrat smo že zapisali in u-gotovili, da je Mladika nekaj kom-promis v zahtevi po branju za »preproste ljudi«, če smemo tako reči, se pravi tiste, ki bi si želeli po italijanskih vzorih čim več slik in lahkotnih novel in kompromis po zahtevnejših, kulturno bolj raz-gledanih in še mladih bravcih. Te dvojnosti se vedno uredniški odbor zaveda in razmišlja, kako bi zado-voljil ene kot druge. Da v tem ved-no ne uspe, je jasno.

Vendar če strnemo kritike o Mladiki, te trdijo, da je revija na dostojni kulturni višini, estet-sko skrbno pripravljena, v prispev-kih zdaj bolj drugič manj izbrana. Pravijo, da se lahko meri z mar-sikatero revijo tako po tehtnosti vsebine kot po aktualnosti in od-governosti do Slovencev v Italiji.

Mi pa menimo, da ne drži, da naš preprosti ljudje nimajo v reviji kaj brati. Vsaj celoletna povest, li-terarni prispevki naših samoukov v zaglavju »Po Koroškem...«, no-vela, ki jo navadno objavljamo še poleg, Kravosove črtice in še kaj je branje za vsakogar in ni »pre-visoko«. Poleg vsega tega pa bi moralo Slovence v Italiji še kaj za-nimati, kar je v reviji.

Nekateri radi potrežejo, tudi če to ni potrebno, da je Mladika ka-toliška revija. Ni katoliška, ampak jo izdajajo — recimo — katoličani. Piše pa lahko vanjo, kdor želi. Vsa-kdo je dobrodošel. In ker velja re-vija kot revija katoličanov, bi radi

(Dalje na 3. str. platnic)

KAJ PRIČAKUJEMO...

DR. KAZIMIR HUMAR, PREDSEDNIK ZVEZE
SLOV. KAT. PROSVETE, GORICA:

Želje ob novem letu... Želja je zmerom obilo, ene so važnejše, druge manj važne. Vsekakor je najvažnejša ta, da bi slovenska kultura rasla in uspevala. Toda ne iz tujih zgledov in iz tujih ideologij, temveč naša, tista pristna, kakor kraški teran in dolenski cviček. Kultura, ki so ji botrovali Slomšek in Prešeren, Mahnič pa Kosovel, Ivan Pregelj in Gregorčič. To je kultura slovenskega kmeta in delavca, slovenskega meščana in tudi slovenske služkinje. Za to kulturo se trudimo in ta kultura naj bi rasla ob Soči in ob Jadranu v vsej polnosti.

RINO MARCHIG, KAPLAN Z LJES IN EMIL CENCIG,
ŽUPNIK IZ GORENJEGA TARIJA V BENEŠKI SLOVENIJI:

Želita, da bi se slovenska beseda vcepila v tem letu v beneške šole in da bi se beneška deželica prerodila z ustanovitvijo industrije v lepšo in srečnejšo bodočnost in to z bratovskim sodelovanjem vseh sil brez idejnih razdelitev v zvestobi do naravnih pravic našega slovenskega naroda.

NEŽKA TRIBUČ, PEVKA CERKVENEGA PEVSKEGA
ZBORA V UKVAH, KANALSKA DOLINA

Da bi naš pevski zbor še naprej pel slovenske pesmi ter držal vedno skupaj. Vsem posameznikom pa zdravja in obilnega zaslužka. Če bi prav še kaj morala želeli za našo vas, bi morda dejala, naj bi naši ljudje ustvarili trdne in zdrave družine, da bi se naša vas še naprej razvijala in rastla, saj pravijo, da ima bodočnost.

DR. NINKO ČERNIC, PROFESOR V GORICI:

Samo nekaj besed o športnem udejstvovanju slovenske mladine na Goriškem.

Zadnja leta, in posebej minulo leto, kažejo na nenehen vzpon in pomlad slovenskih športnih združenj. Beležiti moramo namreč porajanje novih društev in solidno uveljavljanje že obstoječih. Slovenska športna združenja pa niso samo za rekreacijo ali za izpričevanje gesla »zdrav duh v zdravem telesu«, temveč privzgaajo tudi zdravo narodno zavest.

Če gledamo s tega vidika na delovanje športnih društev v bližnji preteklosti, je obračun vsekakor pozitiven. Prav gotovo smo v športu dobili sijajno sredstvo, ki množično polarizira mladino, jo ohranja zvesto svojemu rodu in ji izpodbija manjvrednostni kompleks pripadnosti narodni manjšini.

V novo leto zato gledamo brez strahu, v veri in pričanju, da bo bodočnost, po dosedanjih izkušnjah, še lepša.

MARTIN BRECELJ, ŠTUDENT KLASIČNEGA LICEJA
V TRSTU

Ob začetku leta pogleda človek rad v preteklost, da bi na podlagi izkustev začrtal smernice za bodočnost. Kot mlad slovenski študent v Trstu mislim, da moramo posvetiti vso svojo pozornost problemom Slovencev v Italiji. Italijanska mladina nam je danes včasih že precej blizu, vendar se zavedam, da moramo zlasti študentje

skrbno čuvati dosedanje pridobitve našega naroda, seznanjati sicer italijanske kolege z njimi in utemeljevati nadaljnje še neizpolnjene zahteve. Ne smemo pa podirati nekaj, kar že imamo in plavati v neznano; ne smemo starega zamenjati za nekaj, kar ni konkretno.

Upam, da bo država pokazala v tem letu večje razumevanje do mladinske kontestacije, se pravi, da bo prisluhnila temu, kar nam manjka in bo ugodila želji tako profesorjev kot študentov po boljši šoli.

Blizu mi bodo vsesplošni mladinski problemi, a najbliže mi bodo vprašanja našega naroda in zlasti naše mladine.

Tesneje se moramo povezati z goriško in koroško mladino, ker imamo vsi podobne probleme. Premagati moramo znani slovenski partikularizem, ki je še vedno živ in povzroča veliko škodo našim zamejskim organizacijam. Naravnost tragično je namreč dejstvo, da zelo aktivni in sposobni ljudje ostajajo nekako zaprti v svojem ozkem krogu. Prav bi bilo tudi, navezati tesnejše stike z mladino v matični državi in zastopati neko skupno stališče na javnih branikih.

Zavedam se, da potrebujemo Slovenci v Italiji strokovnjakov in razgledanih ljudi, da ne bodo leteli očitki, češ, da smo Slovenci samo narod ročnih delavcev in kmetov in da nimamo intelektualcev. Žal, da moraš potem, ko si postal strokovnjak, delati pogosto v nočnejosti države. Vendar moraš tudi takrat ostati Slovenec.

Študentje moramo gojiti narodno zavest, ki bo trajna in ki se ne bo izživila le v kakem plakatu s slovenskim napisom, ki ga nosimo po cesti. V tem zorenju v narodni zavesti pa nam prevelika povezanost z italijansko mladino le malo nudi, utegne nam celo škodovati. Kot prvi korak k rasti narodne zavesti pa bo, da ne bomo slišali na nobeni naši šoli več medsebojnih pogovorov v neslovenski govorici. Vsega tega je še vedno preveč. Ko bi vsaj mi ustvarili med seboj mlado slovensko družino v tem letu! Potem bomo lahko pogledali, kako je drugod.

LUCIJA MLJAČ, 97-LETNA GOSPA, TRST:

Ko smo zastavili isto vprašanje noni Luciji Mljač, ki je decembra slavila svoj sedemindesetletni rojstni dan in je na svete tri kralje padla na snegu, si zlomila rebro ter mora zato sedaj ležati v postelji, nam je odgovorila:

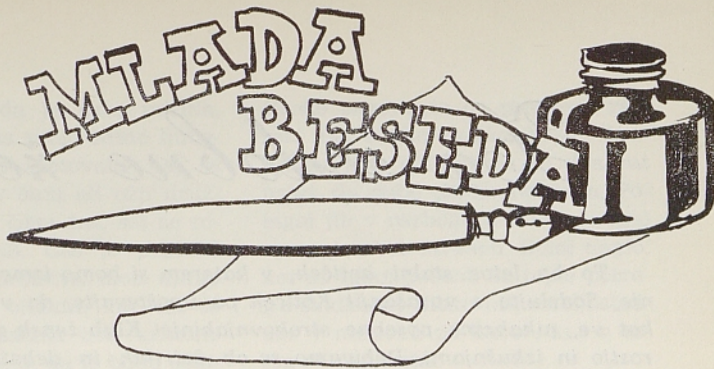
Ma, kaj hočete, da vam rečem. Lepo bi bilo, da bi spet vstala. Ma meni se zdi, da sem že preveč stara. Drugim ljudem pa, da bi se spametovali in se ne toliko kregali kot se sedaj. Zadosti, da poslušate radio, pa že lahko vidite, kako je ta svet zmočen. A, Slovencem? Da se ne bi pustili imeti za porca od nikogar. Mladiki? Bog ji daj dalgo življenje, vsaj kot meni.

PETER VIDAU, CERKOVNIK NA OPČINAH:

Kaj pričakujem v letu 1971? 1) Slovensko imenovanje ulic na Opčinah, kakor je bilo že zdavnaj predlagano. 2) Vpeljavo močne električne luči, da bo razsvetljena
(Dalje 3. str. platnic)

SMISEL

ŽIVLJENJA

Končno! Profesor latinščine je zapustil razred in tako so dijaki lahko pospravili knjige in stekli na prosto. Na hodniku se je razvilo veselo klepetanje, da je debelušasti sluga povzdignil svoj vreščeči glas in jih opomnil: »Šola je vzgajališče: prosim mir!« Odgovorilo mu je pri-
tajeno hihitanje in tekanje po stopnicah.

Ko so prišli na prosto, so se zbrali v manjše skupine in veselo zavili proti avtobusu. Le Neva je žalostno obstala na stopnišču. Vse tisto veselje, tista mladostna razigranost sta ji bili zoprni. Mogoče je bila to le posledica ljubosumnosti na vesele sošolce. Bila je namreč zelo otožnega značaja in ni bila nikoli razigrana. Vse se ji je zdelo tako nepomembno, da ni bilo vredno nobene pozornosti ne pripombe: bodisi vesele ali žalostne. Večkrat se je predajala globokemu premišljanju in nekoč je prišla do zaključka, da njeno življenje nima smisla. Bila je iz premožne družine in starši so ji nudili vse, kar si je želela, sedaj pa je opazila, da so drugi dijaki, ki niso tako bogati, srečnejši. V njeni notranjosti se je dvignil veliki: »Zakaj?« Od staršev je prejela vse, kar si je želela. A to ji je bilo manj kot nič.

Kaj naj z materialnimi zakladi, ko je mama preveč zaposlena, da bi se enkrat globlje pogovorila z njo; ko je oče vedno nekje po opravkih? Celo manjši brat se ji je uprl, ker da je prestroga z njim in mu ne zna pripovedovati pravljič. Tudi ta nesmiselni otroški upor se ji je zdel zloben in od takrat je postala kar surova z njim. Niti učenje je ni veselilo, saj od tega ni imela nikakega dobička. Če je prinesla negativno ali pozitivno spričevalo, je naletela v družini na isti odziv: na brezbriznost. Sploh ni imela nikakega veselja v življenju. Ugodno življenje ji je vzelo veselje do vsake reči. Ko so njene sošolke spoznale njen značaj, so se ji pričele umikati in tako je ostala čisto sama. Ko je včasih tavela po mestnih ulicah, je opazovala mlade pare in si mislila, da je prikrajšana tudi za tisto. Vedno globlje se je potapljala v morje samote in naveličanosti nad vsem.

Med premišljanjem je dospela do doma. Ko se je vzpenjala po stopnicah, je pomislila, kako se bo zasukalo njeno življenje, ko se bo izvršil dogodek, katerega so pričakovali čez nekaj dni. Bo to novo in še bolj boleče razočaranje? Ali bo nova senca v njeno sivo življenje?

Spomnila se je, kako je s trepetom pričakovala rojstvo manjšega bratca. Takrat je bila še majhno dekletce in je v tem videla le veselje in mamino srečo. Toda pozneje, kakšno razočaranje! Ko je bil majhen, je bil bratec res zelo srčkana stvarca in ga je zelo rada pestovala. Toda ko je dorasel, je postal samoljuben in gospodovalen, ker sta mu oče in mati ob vsaki priliki dajala prednost pred njo. Tako je zrastel v prepričanju, da je več vreden kot sestra, in jo je pričel zapostavljati. Zato se sedaj ni mogla veseliti nad bližajočim se dogodkom.

Stopila je pred pročelje in odprla vhodna vrata. V hiši je bilo čudno mirno, le teta Anica je dvakrat švignila iz kopalnice v sobo staršev in nazaj. Nenadoma je iz zadnje sobe zavekalo dete. Tedaj je Neva obstala in pomislila: to je vendar klic življenja, ne more, ne sme napovedati žalosti, marveč veselje in razumevanje v družini. Že si je predstavljala majhno stvarco, zavito v povoje, ki se joka in brca, a je vendar lepa. Ko bi bila deklica kot ona!

Tedaj je začutila: tisto majhno dete, ki se je kremžilo v zibelki, je prosilo za pomoč in negovanje. Zakaj bi mu odklonila to pomoč?

Sedaj je dobro vedela, kaj mora storiti v življenju: skrbeti za majhno sestrico in jo obvarovati razočaranj, kakršna je doživela sama

MLADI IN DRUŽINSKI OBZORNIK

Poslušanje Družinskega obzornika na Tržaškem radiu me je zaradi kategorične izjave, češ da SMO NEZADOVOLJNI, KER SMO PRESITI, spodbudilo k temu razmišljanju.

Mnogi tarnajo, da se je med starejšo in mlajšo generacijo naselilo nerazumevanje in da so zanj krivi predvsem mladi.

Mladi, ki imajo vsega preveč in zato, ne vedo, kaj hočejo!

Mladi, ki so zahtevni do drugih in prizanesljivi do sebe!

Mladi, — ta zaletavi, objestni, trmastí novi rod, ki z ihto ruši, potem pa pasivno sede na ruševine.

Tudi jaz torej spadam sem. Tudi jaz se počutim na zatožni klopi, kajti podobne trditve slišim vsak dan. Starejši so globoko prepričani, da smo resnično slabši kot nekdanja mladina.

Ali smo res drugačni ljudje z obrazom tega časa? Ali pa smo isti ljudje v drugačem času?!!!

Po mojem drži zadnja trditev. Vsakdo se namreč res delno oblikuje sam, a nanj odločilno vpliva okolje. Kar zamislimo se v svet, ki nas obdaja, stare in mlade: to je ambient, v katerem mladostnik dandanes spoznava življenje, njegove nenapisane zakone. To je okolje, v katerem mu je iskati vzornikov, idealov in svojega prostora pod soncem. Ali ni mnogo bolj dušljivo in moreče kot včasih?

Včasih so si bili ljudje v glavnem edini glede etičnih in moralnih zakonov, edini v tem, kaj je dobro in kaj slabo, kaj je greh in kaj je dovoljeno. Danes filmska platna in ankete po revijah oznanjajo individualno moralo. Družine, ki so nekoč tvorile celico, tabor za obrambo Dobrega, so danes pogosto razpadle v

(Dalje na 3. str. platnic)

Za sodobne žene in dekleta

To bo letos stalni kotichek, v katerem si bomo izmenjavale izkušnje. Sodelujte z vprašanji! Kotichek pa upoštevajte, da vodimo ženske kot ve, nikakršne posebne strokovnjakinje! Klub žensk z različno starostjo in izkušnjami. Dobivamo se ob četrtkih in debatiramo o raznih problemih. Poklepetajte z nami!

ČETRTOV POMENEK

Tukaj smo. V baru X blizu sodišča.

Četrtek nam ne uide, čeprav smo ene v poklicih, druge doma, tretje v šoli in četrte v prodajalni! Četrtek je naš! ZA DANES IMAMO NA PROGRAMU poleg kave s smetano in domačega peciva (teta Aja izjemoma konjak, ker ni vajena javnosti in se mora malo opogumiti) tale vprašanja: Ali ste iznašle kakšen dober recept, počeni in hiter pa lepega videza? Kako postreči nenajavljenim gostom? Kako si pomagaš k dobremu počutju? Ali zna katera kakšno novo s področja dietetike, da bi ohranile vitko linijo in dobile lepo kožo? Kaj pa branje, ali je kaj zanimivega za naše različne okuse? Kaj pa odnosi med materami in predpomladno razpoloženimi hčerami?

KLUB PETERIH

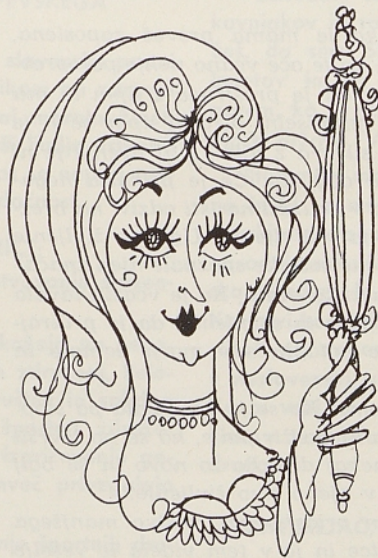
Seveda, predstaviti se preveč podrobno ne smemo, da nas takoj ne razkrinkate. Nekaj pa le moramo razkriti. Teta Aja je v najlepših letih, saj nima niti enega sivega lasu (skrivnost njenega frizerja) in ima okusno garderobo v midi slogu (Burda, zvezki »za ne več zelo mlade in ne izrazito vitke« dame), po poklicu je blagajničarka, privatno dobra kuharica; družabna, neporočena (odločno po svoji volji). Manja, njena nečakinja, je poročena, kar načitana in moderna gospodinja, mati treh otrok. Njena najstarejša, Lara, je tretji član našega kluba, po videzu manekenka, po poklicu prodajalka. Vanja, ta je pa zaposlena izobraženka, vdova in mati dveh otrok, dečka in deklice. Deklica hoče biti že gospodična. Ta po sili gospodična je letos postala član našega kluba, imenuje se Breda in je po videzu milo romantično bitje z dolgimi lasmi, majhna, dekliških o-

blik; v resnici pa je v prvi višji in že energičen bojevnik za žensko enakopravnost, za pravice mladine in še posebej deklet: tako doma kot v družbi.

Zdaj pa dovolite, da navedem zaključke z našega srečanja!

KATERA IN KAKŠNA MATI JE SODOBNA

O tem smo bile različnega mnenja. Teta Anja je menila, da je mati v vseh časih mati, drugo je lari-fari. Dekleta je treba držati

na vajejih; več jim dovoliš, več hočejo. Pred dvajsetim nimajo toliko zrelosti, da bi se smele navezati na fanta. To pripelje najraje v zgodnjo poroko, večkrat celo po sili, ker kri je kri. Če pustiš, da se zelo zgodaj zavežejo, boš kriva v večini primerov nepremišljenega, zaletavega zakona. Če pa se reč razide, boš kriva obupa in solz. Iz trenutne panike, da bodo ostale brez moža, se lahko vržejo v konvencionalne zaroke z le na pol ljubljenim fantom, ki vodijo v puste in dolgočasne »zakone zaradi zakona.«

Vanja je kot mati menila, da se dekleta vseeno ne sme izogibati fantovske družbe. Saj fantje kot sovrstniki Lare in Brede niso kakšne pošasti; prišrčni dečki so, tovariški, mogoče nekoliko objestni in grobih besed, pa to bolj zaradi tega, ker se jim zdi to bolj moško. Zdravo je, če se poznajo med seboj. Tako vsaj dekleta ne mislijo, da so fantje kakšna oboževanja vredna bitja brez napak. Prav tako pa fantje spoznajo vso skalo ženskih narav. Tako bodo mladi laže izbirali, ne samo naglo in samo po zunanem vtisu, temveč tudi zavednost po svojem okusu. Marsikdaj razgovori med dvema in nekaj pogostejših srečanj razkrije hitreje, da dva nista za skupaj, kakor pa dolgo sanjarjenje od daleč, ko si oba ustvarita drug o drugem ne-realno predstavo in se mogoče s takim prividom tudi poročita.

Manja je kot mati oporekala takšni širini, češ da Vanja ne upošteva sile krvi in nagona. Tudi z zaletavostjo, trmo in neutemeljeno samozavestjo mladostnika ne računa. Prepričani so, da ravna jo prav, če ravna jo po svojem trenutnem prepričanju, ker se sami ne morejo zavedati, da so v resnici še v rasti in dozorevanju. Njihov jutri bo drugačen kot je njihov danes in čez eno leto bodo bistveno drugačnih pogledov kot so letos. Ker mislijo, da so vso modrost tega sveta že pojedli z veliko žlico, delajo v najboljši veri marsikaj nepremišljenega. Če ne smejo hoditi s fantom, se nehajo učiti ali požirajo tablete in s tem grdo izsiljujejo starše. Ne vedo pa, da so jim izsilili potrebo po zgodnji in dokončni ljubezni bolj vzgledi iz časopisja in s televizije ali iz bližnje okolice, kot pa resnična notranja potreba po ljubezni, s ciljem zakona na koncu. Zato bi se matere ne smele pustiti izsiljevati od hčera in bi morale prepričati zgodnje zaroke, ki obvezujejo in zavezujejo dekleta v letih, ko bi se lahko živela razigrano in sproščeno in v pisani družbi med sovrstniki obeh spolov. Mladi ljudje bi se zreli odločali za življenj-

sko izbiri in manj bi bilo polomljenih zakonov.

Breda je bila drugačnega mnjenja. Če bi ji bil kdo zelo všeč, bi od svoje mame ne pričakovala, da bi ji ta kar prepovedala srečanja z njim. Ker se z mamo lahko pogovorijo o vsem, je Breda prepričana, da je dovolj dobro in trdno vzgojena, da bi se mama morala zaneesti nanjo. Kakšna vzgoja bi bila to, če bi si dekleta ne upali s mama poslati nikamor, ker bi se ne zanesli nanjo! Ona, Breda, se bo zmeraj vedla tako, da se je mati ne bo sramovala. Posebno ker ve, da je mati vdova in je odgovorna za Bredo tudi pred pokojnim očetom. Zato njeno mamo širina dosti stane, Breda pa jo bo zato vredna!

Lara pa misli, da je Breda lahko govoriti, ko še ni bila resno zaljubljena. V tem se Lara sklada s svojo materjo, gospo Manjo. Najprej dekleta nikoli ne more vedeti, do kakšne mere ljubezen lahko zavлада nad njo. Potem pa tudi Breda še toliko ne pozna fantov, da bi vedela, kako se z dekleti vedejo. Zato je torej podobnega mnenja z materjo, saj ima že sama nekaj izkušenj. Dekleta rada zanese prevelika čustvenost, fanta pa zanaša prevelika čutnost. Tudi z Laro

je bilo tako, da je zato mislila, kako je že našla svojo edino ljubezen. Mati ji je svetovala, naj se raje dobivata v širši ali ožji družbi in naj pusti času čas, saj se nikamor ne mudi. Čas je pokazal razlike in nasprotstva med njima in je ljubezen ohladil, ker sta se med drugimi začela bolj kritično tehtati. Lara meni, da je bolje ostati sam, če le imaš svoje delo, kakor pa imeti fanta samo zato, ker ga imajo druge. Če Lara ne najde pravega, bo raje sama!

Breda je po tem pogovoru kar potrta, češ da je potemtakem grdo biti mlad. To je, kakor bi hodil z zavezanimi očmi po neznani poti, ko te na eni strani starši in razum vlečejo na eno pot, nekaj v tebi te sili na drugo, fantje pa mogoče na tretjo.

Pri tem teta Anja izvleče svoj stari, preizkušeni recept za vse težave: ti samo zaupaj, Bog bo že prav naredil, če boš dekle na mestu.

Kaj pa je dekle na mestu? To je pa že drugo vprašanje. Za prihodnjič morda. Upajmo, da mnenja ne bodo tako različna, kot so bila med nami danes, zadnji četrtek v januarju! — Zdaj pa k prijetnejšim vprašanjem!

»Kaj ne bomo povedale nič praktičnega?« opozori gospa Manja. Tako sledi naš drugi del:

OBISK V KUHINJI

Poleg gornjih debat si rade izmenjujemo recepte. Seveda predvsem takšne, s katerimi lahko domače ali pa nepredvidene goste presenetimo: bodisi ker so hitro pripravljeni, bodisi ker so okusni in lepega videza (kadar se 100 odst. posrečijo). Danes je Vanja ponudila, kot je rekla, »preizkusne« flancate za pust. (Da bi ne delala preizkusov, tik preden pridejo gostje). Bili so hrustljavi, okusni, samo malo preveč zapečeni. »Vse je v tem, da si hitra,« je rekla. »Ko sem valjala drugo partijo, se mi je prismočila prva!«

Flancati za pust (gorenjski)

75 dkg moke, 20 dkg surovega masla ali margarine, 3 rumenjaki, pol pecilnega praška, ščepec soli in nekaj žlic mleka (če je treba) zamesi naglo v testo, napravi tri hlebčke. Vsakega razvaljaj v tanko ploščo, iz katere nareži tri prste

široke pasove, te pa poštevno razreži na enako velike kose. Kvadratke po sredi enkrat ali dvakrat ureži, da dobe obliko flancata. Polagaj jih v razbeljeno olje in naglo opeci po obeh straneh. Delaj naglo, ker so takoj pečeni. Še tople potresi s sladkorno moko (ali zmelji sladkor v mlinčku za kavo), ker v testu ni sladkorja.

ZA DOBRO POČUTJE

Razgovor o kopelih

Kaj sta preizkusili Manja in Vanja? Vanja, ki je pogosto zaspana in počasna, raje uporablja prho, ker jo osveži in razživi. Manja, ki je nagla, nekoliko živčna in zato hitro preutrujena, ima raje kopel, ker ta pomirja in uravnoveša. Dekleti pa, ki sta glede domače in kupljene kozmetike vedno na tekočem, svetujeta materama tudi to in ono o kopalnih dodatkih:

Če imaš premastno kožo, dodaj vodi dve žlički sode bikarbone, koža bo lepo suha in napeta. Če ti prija svež vonj, kapni v vodo tudi nekaj kapljic kolonske vode.

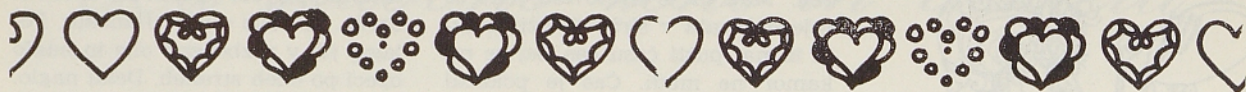
Če imaš presuho kožo, si kupi stekleničko olja za kopeli, zalegla ti bo za večkrat. (Pokrovček stekleničke za celo kad.)

Če si utrujen in pobit, dodaj vodi v kadi ščepec kopalne soli.

PETERICA

Ilustracije: slikar Klavdij Palčič

Z več strani so nam pisali, da radi berejo zgodbe naših bralcev-samoukov, zato smo sklenili ta kotiček ohraniti, posebno ker je slovenska vas marsikje še zakladnica pristnega jezika in zdrave modrosti, skrite v našem narodu.

PODMLAČANKA

IZ MOJEGA ŽIVLJENJEPISA

1. Prva leta

Pri nas smo imeli bajto, da smo redili po dve kravi in dva prašiča. Oče je kaj postoril okrog hiše, pozimi je pa kupoval prašiče od kmetov, jih raztelesil in prodal naprej, da je kaj zaslužil. Kupoval je tudi suhe gobe, arniko, kimenó, — pri vsaki stvari je bil kak krajcar.

V Debelem brdu nas je bilo trinajst otrok, osem fantov in pet deklet, pa štirje so še majhni umrli. Drugi smo bili vsi čvrsti in zdravi. Bila sem četrta otrok po vrsti.

Otroci smo se igrali pred hišo. Delali smo iz ilovice hlebčke in jih pokladali na dilce. Ja pride dol iz grmovja ena žena s cekarjem in hiti v hišo. Radovedni, kaj je prinesla, se usujemo za njo. Ona gre v štibeljce in vrata pred nosom zaklene. Šli smo se nazaj igrat. Čez čas se zasliši otroški jokec. Otročiček! Prinesla ga je žena! Vsi nestrpni, da bi ga videli, smo trkali na vrata in odprla so se. Mati je bolna ležala v postelji, ona žena pa je povijala otročička. Lep in mičen je bil, mi bi ga radi božali, pa je rekel oče: »Zdaj lahko greste, da bo fantek zaspal, videli ste ga že!«

Drugi dan je prišla Brnóžova mati. Bila je moje matere mati, otroci smo ji rekli Malenska mati. Prinesla je materi pogačo, in to v košu; več hlebov pšeničnega kruha, dvajset jajc in krožček masla. Taka je bila popolna »pogača«, kdor se je hotel odrezati. Nam otrokom je Malenska mati dala vsakemu po en bel hlebček, da bomo dobre pestrne. Seveda smo obljubili in s slastjo jedli hlebčke.

Čez teden so botri nesli bratca h krstu, dali so mu ime Jožek. Prejšnji so bili tudi fantki: Starejši France, dvojčka Peter in Pavel, potem po zopet dvojčici Karličca in jaz, Mičica.

Mičica sem bila silno majhna in drobna, rekli so mi le Pičica. Sestrica dvojčica je bila močnejša, pa ona je kmalu po rojstvu umrla. Mičica še živim!

Malenska mati je rekla: »Jaz bom vzela tega otroka s seboj domov za ta čas, ko si ti v postelji, da pobovci ne pohodijo te pičice.« In tako je tudi bilo.

Dobro se spominjam, kako je bilo v malnu pri Malenski materi. Posteljco sem imela v dolnji hiši za kostenčkom, nič kolikokrat sem zlezla nazaj, ko so

me dali spat, in stric Janez me je za ušesa vodil nazaj v zibelko. Bila sem tečen in cmerikav otrok, zraven tega pa muhast. Imeli so opravke z menoj, povsod sem imela svoj nos in stric me je večkrat spodreplnil. Malenska mati me je večkrat dobila v malnu pri stopah. Tako zabavno je bilo gledati. Ukazala je, da ne smem več tja, bala se je, da pridem pod stope. Pa sem vseeno pogosto čepela tam, ubogati nisem znala. Doma so me potlej naučili, veliko solzic sem pretočila pri tem.

Morala sem nazaj v Debelibrd, zdaj je bilo pa drugače, upregli so me v delo. Verjeli smo otroci, kako zelo da delamo. Oče nas ni mogel gledati brez dela. Pobirali smo suho hosto po gozdu, smukali jesenovo listje za krave in pobiral kamenje po novinah. Imeli smo tudi odločeno, kolikor mora vsak narediti. Oče je rekel: »Ne boste le dirjali in se drjaškali okrog hiše pa cunje trgali, glejte, da boste tudi za jesti zaslужili!« Za jed smo bili pa pridni. Ponavadi nam je mati postavila skledo na tla, veliko skledo, polno koruznega soka, zabeljenega s smetano, potem je prilila še mleka. Tako smo s slastjo jedli, nikdo se ni oglasil, nazadnje je pa najmanjši lahko postrgal skledo.

Prišel je čas, da smo bili otroci sami doma. Kaj bi počeli? France je rekel: »Pojdimo se drsat v Hodičarjev laz, ker se drugokrat ne smemo!« Dilce smo imeli skrite za svinjakom. Ta večji so imeli v redu dilce, španke za noge opret in pri strani bucek za oprijem. Tako smo se šli drsat, veseli in srečni, ker smo se upali spustiti po največjem bregu. Naenkrat pa vrže Petra na kraj in se mu zadere prelomljena dilca v stegno. O groza, kaj bo pa zdaj! Peter bo umrl. Vse popustimo in proti domu! France in Pavel sta vozila ranjenca, drugi pa smo za njima poganjali nečloveške glasove. Ko smo pritulili domov, je mati ravno iskala ključ od vrat. Kar obstala je, kaj se je vendar zgodilo. Vsi v eni sapi smo govorili materi o strašni nesreči v brezupnem joku. Mati nas je potolažila, da Peter ne bo umrl. Namazala mu je rano z lizolom in izdrla trsko, zelo je krvavel. Pozdravil se potem dolgo ni, ker vboj je bil rejnati; pogosto mu je mama rano zmivala.

Toliko smo si pa zapomnili otroci, da drsat v Ho-

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(NADALJEVANJE)

KANADA

Slovenci so se začeli naseljevati v Kanadi že davno pred zadnjo vojno in prvo njihovo društvo je iz leta 1933, ko so v Kirkland Lake ustanovili *Vzajemno podporno jednoto Bled*. Kmalu ji je sledil v istem mestu *Triglav*. Dve leti pozneje je nastalo pevsko društvo *Vigred* (1935). Po zadnji vojni je prišlo v Kanado večje število beguncev in računajo, da jih je sedaj vseh kakih 18.000. Število pa stalno narašča, ker prihajajo vedno novi, predvsem iz Prekmurja; Prekmurci so bili sploh prvi naseljenci v Kanadi in so se narodnostno najbolje ohranili. O kanadskih Slovencih piše A.A.S.: »Na splošno bi dejal, da je tu veliko blagostanje. Slovenci, ki so prišli v Kanado po (zadnji) vojni prvi, so zaradi znane pridnosti in varčnosti po večini vsi dobro situirani. Imajo lastne domove, stalne službe, lastna podjetja, inteligentne in strokovne poklice, avtomobile, televizijske aparate, vse vrste gospodinjske stroje.« (Koledar Svob. Slovenije, 1962, 208).

Največ slovenskih izseljencev je v TORONTU, Ontario, okrog 7000. Naselili so se strnjeno sredi mesta in v predmestju New Toronto. Tu imajo dve samostojni župniji z novima cerkvama: župnijo Marije Pomagaj (od 1954) in župnijo Brezmadežne s čudodelno svetinjo v New Torontu (od 1961). Obe imata pred cerkvijo veliko dvorano za prireditve in šestrzredno slovensko šolo. V prvi župniji je bilo leta 1968 v slovenski šoli 165 otrok, v drugi 146. V prvi župniji deluje od 1953 Slovenska hranilnica in posojilnica Janeza Ev. Kreka, v drugi od 1957 Hranilnica in posojilnica slovenskih župnij v Torontu; obe sta se uveljavili tudi v kanadski javnosti. Poleg tega imata obe župniji skupaj Slovensko letovišče sv. Vincencija Pavelskega — pristavo z 52 akri površine (od 1965), svojo pristavo pa ima tudi Prekmursko društvo Večerni zvon. Osrednje slovensko središče v Torontu pa je od 1965 Slovenski dom.

Slovenci v Torontu imajo vrsto kulturnih, političnih in verskih društev in organizacij. Med njimi so važnejša: Društvo Slovencev Baraga, Slovensko gledališče v Torontu, Slovenska narodna zveza, Telovadna zveza, Skavti, Mladinski klub, Marijina družba, Slovenska ženska katoliška liga, Slovensko katoliško akademsko starešinstvo. Marijina legija, Protikomunistični borci in druga.

V Torontu izhajajo tudi vsi štirje slovenski listi v Kanadi, in sicer: *Božja Beseda*, verski mesečnik, izdajajo ga slovenski lazaristi od 1949; *Slovenska država*, politični mesečnik, od 1949 (prva leta je izhajal v ZDA); *Vez med brati* je mesečno glasilo članov Marijine legije za obe župniji; *Slovenska misel* izhaja priložno, od 1962, izdaja jo Društvo Slovencev v Torontu.

Druga največja slovenska skupina je v MONTREALU, kjer jih je nad 3.000. Leta 1965 so kupili slovaško cerkev z dvorano. Tako imajo svojo župnijo, društvo, letoviško pristavo s 50 akri površine, slovensko šolo, cerkveni pevski zbor.

Tretja večja skupina je v HAMILTONU, kjer jih je okrog 1.000. Od 1965 imajo svojo cerkev in dvorano, društvo, pevski zbor in šolo s 75 učenci.

Na četrtem mestu je WINNIPEG. V letu 1955 je prišlo sem nad sto družin in več samcev iz Prekmurja, da je sedaj vseh okrog 530. Leta 1964 so dobili slovenskega duhovnika, kupili protestantsko cerkev, jo preuredili in dozdali dvorano in župnišče. Imajo tudi šolo s štirimi oddelki, v katerih je 50 otrok.

V WINDSORJU, Ontario, je okrog 1.000 Slovencev; imajo Slovenski dom, šolo in Mladinski klub. V SUDBURYJU je 150 Slovencev; imajo šolo s 17 učenci, pevski zbor, Društvo Slovencev in Zarjo, št. 9. Lastne domove imajo še v LONDONU, SIDNEYU in BENS-WILLU.

V vseh teh mestih Slovenci živahno prosvetno delujejo in so si pridobili s svojimi nastopi priznanje

IZ MOJEGA ŽIVLJENJEPISA

dičarjev laz se nismo šli več. Tudi je mati vrgla dilce v peč.

Oče je bil tudi kôpar, delal je oglje. Drva iz grape na kôpišče smo znosili otroci. Bila je dolga in zaraščena grapa in je dala drv za več kôpá. Nosili smo butarice na rami. Bratje so bili močni, še Jošk in Jaka, ki sta bila mlajša od mene, sta zmeraj več naložila kot jaz. Čisto malo sem naložila, pa me je kar metalo, ker nisem imela nobene moči. Oče se je smejal, verjel je, da sem lena. »Micika ima gotovo trhle ne noge kot so veje v gozdu!« je rekel. Krotila sem jok, v grlu me je dušilo, noge so mi kar mrtvile. Mati je pa rekla očetu: »Pa ne matraj punce, saj res ne more imeti moči, ko je tako zanikrno in majhno.« »Se bo pa utrdila,« je rekel oče, »boš videla, da bo enkrat fest baľnica!«

(nadaljevanje sledi)

ANICA GARTNER:

Zadnji list

Med brstjem novim na drevesu
star je list ostal.

Nevihtam, vetru, mrazu, snegu,
vsem je kljuboval.

Pa ni odpornost prinesla sreče mu —

»Odpadli so vsi drugi. — Zakaj si ti še tu?

Nič nimamo te radi!«

pravijo mu listi mladi.

Nisem več potreben... bridkó je list priznal.

Od bolečine zgrbljen — na mrzla tla je pal.

tudi kanadskih oblasti in sodržavljanov drugih narodnosti. Vendar pa poznavavci razmer ne gledajo rožno v bodočnost. Mladina se počasi vtaplja v angleškem morju, tako v Kanadi kot v ZDA. Za zgled navajajo časopis Ameriška domovina iz Clevelanda: leta 1949 je imela kakih 9.000 naročnikov, sedaj le še 3.000. L. Ambrožič st. pravi k temu: »Če se bo padec nadaljeval, ne bomo imeli čez 10 let več nobenega slovenskega časopisa v tem delu sveta. Saj gre to gotovo v sporedu z drugimi časopisi tukaj. Kaj pa potem? Potem pa še nekaj let brez pisane slovenske besede — nato pa počasno umiranje... Ni treba tega označiti s prečnim gledanjem ali pretiravanjem. Ne! — To so dejstva, po katerih je lahko računati, da umiramo — in bomo umrli, če nas ne bo rešil kak nov — nepredviden pojav. Ali pa če se sami ne bomo skesali in naredili trden sklep, da ne bomo več grešili.« (Zbornik Svob. Slovenije, 1968, 271) Po njegovem bi morali podpirati slovenske časopise, z otroki govoriti samo slovensko, izobraženci bi morali biti delavnejši, povezati bi se morali z zamejskimi Slovenci v Italiji in na Koroškem, ki se prav tako borijo za obstoj.

Podobno je čutilo umiranje v ZDA pesnik Ivan Zorman, ki je izjavil Karlu Mauserju: »Novi ste čas smrti zategnili. Hvala Bogu!« (Zbornik Svob. Slov., 1959, 255).

Literarno delo med kanadskimi Slovenci je skromno razvito. Najpomembnejši list je že omenjena *Božja Beseda*, ki je sicer verski mesečnik, toda pisan v modernem pokoncilskem duhu. Prinaša verse in nabožne članke, razprave z drugih področij, razglede po katoliškem svetu, že nekaj let pa izhajajo v njem roman o škofu Frideriku Baragi, ki ga piše Karel Mauser pod naslovom *Le eno je potrebno*. V listu je stalno pregled verskega in prosvetnega življenja med Slovenci po vsej Kanadi. Sodelavci so zbrani z vseh celin.

Izmed pesnikov in pisateljev bi omenil le dva: To sta:

BOŽIDAR KRAMOLC

Rodil se je 1922 v Podgori pri Št. Vidu nad Ljubljano; njegov oče je bil glasbenik, koroškega pokolenja. Realno je dovršil leta 1941 v Ljubljani. Po maturi se je za eno leto vpisal na arhitekturo pri arh. Plečniku, že leto prej pa je začel obiskovati zasebno slikarsko šolo pri Božidarju Jakcu, potem se je učil še pri Jamovem učencu Mitju Šviglju, pri impresionistu Mateju Strnenu in pri kiparju Francetu Gorsetu. Leta 1944 je priredil pod pokroviteljstvom G. A. Kosa v ljubljanskem Kosovem salonu slikarsko razstavo. Med vojno je bil dvakrat interniran v Gonarsu, begunska leta 1945 - 48 je preživel na Koroškem in nekaj časa je bil prof. risanja na begunski gimnaziji v Spittalu ob Dravi.

Leta 1948 je odšel Kramolc v Kanado, kjer je najprej delal na železniški progi, nato se je vpisal na Ontario College of Art, tam 1951 graduiral, nato se je izpopolnjeval še v specialni grafični šoli N. L. Hornyanskega, zlasti v suhi igli, linorezu in monotipiji. Član je dveh kanadskih umetniških društev, razstavljal pa je v Kanadi, ZDA in Argentini. (Glej Maroltov članek v *Koledarju Svob. Slovenije*, 1956, 243-245, s sliko, in knjigo France Marolt: Slovenska likovna umetnost v zamejstvu, Buenos Aires, 1959.)

Kramolc sodeluje s pesnimi in prozo predvsem v Zbornikih Svobodne Slovenije iz Buenos Airesa, le eno črtico je priobčil v argentinski reviji Meddobje (*Božič v Vancouvru*), zastopan pa je tudi v antologiji »emigrantskega pripovedništva (1945 - 1960) v izboru Dnevi smrtnikov«, Buenos Aires, 1960, in sicer s črtico *Smeti*.

Pri Kramolčevih črticah je čutiti, da je slikar, ker ima bistro oko za naravo, katero podaja v vseh zunanjih značilnostih in barvnih odtenkih. Velik smisel pa ima tudi za nastopajoče osebe, ki jih zna izdelati kot slikarske portrete. Skoraj vedno pripoveduje v prvi osebi, ker zajema snov iz svojega življenja, čeprav jo včasih delno zabriše. Tako se v že ome-

njenih *Smeteh* spominja, kako so ga med vojno prijeli v Ljubljani karabinerji, zaprli v belgijsko vojašnico, ga mučili in končno odpeljali v Gonars. Zelo dobro je podano mučno okolje v zaporu, dobro pa so izdelani tudi nekateri zaporniki. Bolj šaljive vsebine so *Ženske* (1960), kjer je opisal tri doživljanje z dekleti v otroških in fantovskih letih. Iz medvojnih let je še *Poroka* (1959), v kateri je orisal poroko med Slovencem in pokatoličanjeno Srbkinjo na Hrvaškem. Delo prevevajo narodni običaji ob taki priliki, čutiti pa je tudi grozoto ustaških nastopov.

V ostalih novelah in črticah je zajel kanadsko življenje. Svoj prihod v to deželo je opisal v *Božiču v Vancouvru* (1959) takole: »Spomnil se je na svoj prihod v Kanado: V borni obleki, brez centa, z listkom za vratom, ko bil na sejmu, s škablami, kovčki in zaboji. Spomnil se je, kako so gledali za njim, ko je hodil po ulicah Halifaxa, pijan od ladje, čudeč se rdeče pobarvanim hišam, črnim oknom, neskončnim vrstam avtomobilov, prometu. Sedaj zadošča pritisk na gumb. Denar!«

V tej noveli se spominja božičnih praznikov doma in jih primerja s tistimi, ki jih doživlja v Vancouvru, kamor se je pripeljal s samotnega dela v hribih, da se je naužil kina, pijače, zabave z dekletom, da je videl okrašeno mesto, poslušal božično glasbo na ulici. Bilo mu je težko, da sta s prijateljem, »ki je bil trdnejši živce in po naravi manj rahločuten, pila do jutra«. V črtici *Potepuha Toma poslednji potep* (1953) prikazuje delo na železniški progi in nekoliko čudaškega Toma, ki odide po svetu. Iz istega okolja je *Stava* (1957), le da tu Ukrajinec Mihajlo utone, ko skuša za stavo preplaviti ledeno reko Frazer. Pripovedovanje je živahno, napeto, delo je opisano z realistično natančnostjo, prav tako značajni delavcev. V *Angelu varuhu* (1956) pa slika najbrž samega sebe, ko je že v mestu in študira, ponoči pa dela v tovarni. Ko izgubi službo, se hoče vreči pod avto, toda reši ga »angel varuh«.

Ta snov je zanimiva, ker je Kramolc edini, ki je popisal vraščanje slovenskih izseljencev v kanadske razmere. Vse novele in črtice je avtor sam ilustriral. Prav bi bilo, da bi jih zbral v knjigi, ker bi predstavljala zrelo delo. Njegove pesmi so impresionistične in z njimi je sodeloval že v dijaških listih, kakor je za koroške begunce šapirografirane liste napisal nekaj pravljic (npr. *Dve pravljici*, razmnoženo, Spittal, 1947).

IVAN DOLENC

O njem je znano le to, da je študiral slavistiko na ljubljanski univerzi, bil nato nekaj let časnikar, leta 1956 pa je zapustil Jugoslavijo ter se naselil v Kanadi.

Njegovo največje delo je menda »drama o slovenskem beguncu« *Po utripih srca* (Adrija ekspres); izšla je v *Koledarju Svob. Slov.*, 1959. Pripoveduje o časnikarju Dušanu Koviču, ki se s ponarejenim potnim listom na ime Boris Marín pelje z Adrijo ekspresom proti Avstriji, kamor hoče pobegniti. V oddelku se sreča z lepo nemško turistko Lothe Schein, ki odkrije njegovo istovetnost, a ga ne izda, na policijski pregled pa pride njegov bivši sošolec Milan ter mu pove, da išče Borisa Marína, ki bo skušal pobegniti v tujino. Med razgovorom mu pozabi pogledati potni list, pomaga mu pa tudi Lothe in končno grški trgovski potnik Papagos z goro kovčkov in stalnimi pritožbami. V ta dogajanja je pisatelj vstavil prizor iz prejšnjih dni, kako se je poslovil od zaročenke.

Igra je spretno sestavljena, ves čas mrzlično napeta, saj bi se mogla vsak čas tragično zaključiti. Dobro sta izdelana Dušan in Lothe, ki sta si sicer tujca, a si takoj zaupata in pomagata. Živa sta tudi Papagos in Milan.

—o—

Možno bi bilo omeniti še kakega priložnostnega pesnika ali pisatelja, vendar bi se splošna podoba slovenskega literarnega ustvarjanja v Kanadi ne spremenila.

(dalje)

Vrtovi muz

Alojz Rebula

VINKO BELIČIČ: MED MEJNIKI

Goriška Mohorjeva družba je v prikupni letošnji knjižni dar vključila tudi novo knjigo Vinka Beličiča, zbirko proznih sestavov Med mejniki: deset proz, razpetih med črtico in novelo, ki so sicer po veliki večini že doživele svoj revijalni natis - od Vrednot do Mladike -, a ki strnjene v knjigi z novo svežino oživljajo prisotnost Vinka Beličiča v zamejski in — če enotni kulturni prostor kaj pomeni — v slovenski literaturi.

To je samosvoja prisotnost, ki tako po svoji tematiki, po svoji ličnosti in po svoji izraznosti rezko izstopa iz geografije današnjega slovenskega pisanja. Knjiga Med mejniki to zlahtno Beličičevo samosvojost samo potrjuje.

Stavkokazi, Nova revija, Gnezdo, Poštenjak, Efa in njen svet, Vigilija vernih duš, Božična spoved, Sončnice, Gospod in pol, Med mejniki: deset klenih naslovov za deset prav tako klenih prikazov iz življenja, ki ga zna Vinko Beličič tako trpko in vendar tako odrešujoče doživljati.

Beličičevemu pisanju ne botruje fantazija. Zadostuje mu bera motivov, ki mu jih ponuja njegova lastna privatnost, ujeta v neširok krog družine, službe, cerkve, nekaj znanstev. Kakor vsako pisanje, tako ima tudi to svojo nevarnost: da pisec zmeraj ne preceni do kraja, koliko je to privatnost povzdignil v splošno veljavnost. Koliko je to pisatelju te knjige uspelo, to bi lažje presodil kritik, ki je daleč od Beličičevega osebnega kroga. Osebnost imam vtis, da se je v glavnem tej nevarnosti izognil. A raje kot na nevarnost takšnega recimo dnevnikega pisanja bi tukaj opozoril na njeno prednost. Pisatelj pristoja k snovi ostaja v tej zvrsti tako neposreden, da lahko ob primerni umetniški utemeljenosti za-

dobi dragocenost dokumenta. Dejansko se mi zdi posebna vrednost te knjige v njeni dokumentarnosti: tegobnost kačurstva v ozkem miljeju manjšine, generacijski nespoznanosti v kulturnem delu, glasovi stiske izza meje, odmevi iz ameriškega izseljenštva, še odprte rane iz krvavih dogajanj v polpreteklosti — vse to se je steklo v to knjigo v svoji sveži, večkrat trpeči, a tudi upajoči aktualnosti. Vinko Beličič ostaja še naprej veljavni lični zgodovinar našega zamejstva.

Družina, narava, vera: Beličič skoraj ne more ven iz te trojice svojih motivov: a zato jih obdeluje z izredno emocionalno in stilno zlahtnostjo.

Ne vem, če je v današnjem slovenskem pisanju kakšna slovenska družina tako zaživela kot njegova. In vendar to ni nezanimiva privatnost. Bralac lahko bere skozi njeno zdaj zaskrbljeno, zdaj veselo vsakdanjost, širšo človeško privatnost skupnosti, slovenstva, sveta.

Narava: to je druga zlahtna plast, ki oživlja to knjigo. Kras v vseh barvah in vonjih letnih časov, v svojem ponižnem in vendar ognjenem rastlinstvu, v nežno menjavajoči se kuliseriji ur in mesecev: kdo zna danes na Slovenskem pristopati k naravi s tako rekel bi kar deviško čutnostjo?

Vera: tradicijsko usmerjena, a vendar žarno doživeta vera, ki rešuje vso žalost te knjige pred danes razsajajočim absurdom, kažoč na neko onstransko izmirjenje v Pravici. V tem pogledu naj omenim posebej Božično spoved, ki spada v vsako antologijo slovenske katoliške proze.

Vsi ti trije motivi se v knjigi organsko prepletajo, s prevladovanjem enega ali drugega. V *Stavkokazih*, v *Gnezdu*, v *Poštenjaku*, v *Sončnicah*, v *Med mejniki* stoji na primer v ospredju pisateljeva družinska, službena ali družabna vsakdanjost. V črtici *Efa in njen svet*, s katero je naša znamenita kraška Robinzonka stopila iz časopisov tudi v literaturo, zaživi ves bukolonični misterij kraške zemlje tam pod Volnikom. V *Vigiliji vernih duš* in v *Božični spovedi* se pisec z otroško in obenem zrelo vero odpre Absolutnemu.

Stilno ostaja Beličič v okviru zdravega realizma, ki ne izsiljuje bralčevega vživljanja, ampak ga

pusti ob branju uživati in počivati. A vendar čutiš zažad za to kristalno razumljivostjo živo modernost občutja in problema. Ob tem stilu čutiš, kako se je šolal ob slovenski klasiki, obenem pa prisluškoval širini sveta.

Glede Beličičevega jezika bo sodba kratka: plemenita izbrušenost, zlahtna odbranost, temperamentna izvirnost leksike. Le malo je danes takšne slovenščine. In to je zvestoba, ob kateri smo pisatelju še prav posebno hvaležni.

Knjigo z nekoliko neizrazito platnico je natisnila tiskarna Budin v Gorici. Knjiga je skoraj brez tiskovne napake.

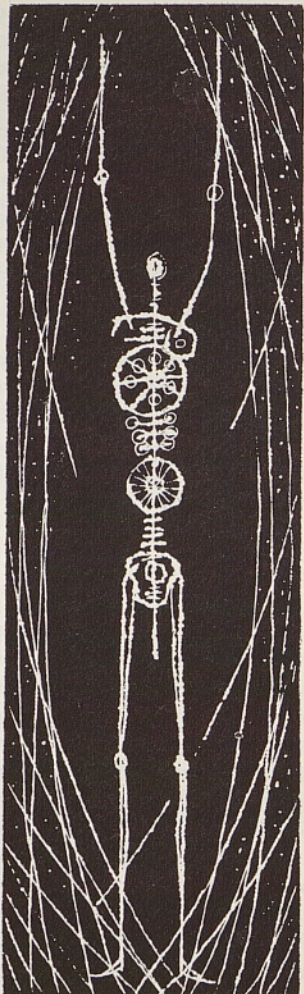
DELOVANJE SKAD

Slovensko katoliško akademsko društvo (SKAD) v Gorici si je v zadnjih letih pridobilo poseben ugled in je postalo znano med našimi ljudmi, ki z zanimanjem sledijo kulturnemu življenju v zamejstvu. To dokazuje visoko število poslušavcev pri predavanjih v zimskih mesecih. Na programu je vsako leto niz predavanj, ki jih odbor pripravi, potem ko sliši želje akademikov in prijateljev. Do sedaj so naši ljudje vsa predavanja z odobravanjem sprejeli, saj so edina res kvalitetna razprava v Gorici.

Letošnji cikel ima naslov: Vprašanja sodobnega človeka in naša stvarnost. Društvo je pripravilo okusna vabila po zamisli prof. Volariča iz Kobariida. Na vsakem vabilu je tale utemeljitev v letošnjem izboru:

Ob silnem napredku znanosti in tehnike se človek sprašuje, ali se mu zaradi tega obeta boljša bodočnost ali pa je njegov obstoj še bolj ogrožen. Ali utegnejo znanstvene in tehnične dobrine kaj pripomoči k reševanju najvažnejših vprašanj, ki vznemirjajo današnji svet?

Bodo preprečile vojno nevarnost? Bodo olajšale gospodarske in družbene težave? Bodo odpravile vsesplošne razširjene dvome o vsem, kar sestavlja okvir posameznikovega življenja, o vrednosti naroda, družine, ljubezni in vse tja do etičnih in estetskih vrednot? In kaj se pri tem obeta pripadnikom malega naroda, kot je slovenski? Letos se mislimo pomuditi nekoliko pri teh vprašanjih v prepriča-

Lepa vabila ilustrira tale slika

nju, da so za nas še posebej aktualna in da bodo zato naše poslušalce gotovo zanimala.

Odbor si je zamislil vrsto predavanj, v katerih naj bi priznani strokovnjaki prikazali svoje poglede na razvoj vede, ki jo zastopajo, pa prešli tudi na širše analize vplivov, ki jih ima ta veda na družbo in na posameznega človeka, še posebej na našega slovenskega človeka.

Prva tri predavanja prof. Dominika, dr. Zalokarja in prof. Trstenjaka, so v tem smislu gotovo zadovoljila in upamo, da bodo tudi ostala, ki so še na programu.

Do zdaj so vsi predavatelji prišli iz Slovenije, vendar upamo, da bomo dobili tudi kakega strokovnjaka, ki prebiva v tujini; to nikakor ni lahko, kajti prav ob pripravi teh predavanj smo spoznali, kako daleč in kako ločeni od nas

živijo taki ljudje. Sicer pa moramo priznati, da smo v Sloveniji povsod našli veliko pozornosti in zanimanja, kakor hitro smo povedali, da prihajamo iz »stare« Gorice.

Ko torej SKAD začneja svoje šestnajsto leto delovanja, mora

vsakdo priznati, da njegov ugled raste in da je postal pomembna organizacija v naši skupnosti na Goriškem. Za to gre zasluga članom društva pa tudi vsem številnim prijateljem, ki naše delo na razne načine podpirajo.

SKAD

Tržaški kulturni koledarček

December:

1. V SK predvajanje filma Kaplan Martin Čedermac.
2. SG ponovi v Kulturnem domu komedijo Ludviga Holberga Jeppe s hriba.
3. SG ponovi v Kulturnem domu komedijo Ludviga Holberga Jeppe s hriba. - Odprtje razstave prof. A. Černigoja v Občinski galeriji.
- 3.-5. V p.d. Tabor - Opčine razstava knjig in plošč.
4. V Tržaški knjigarni odprtje razstave K. Palčiča.
5. V Kulturnem domu priredi Glasbena matica koncert oktetu Gallus iz Ljubljane. - V Kulturnem domu premiera mladinske igre Janka Modra Kekec v izvedbi SG. Režija Adrian Rustja. - Miklavževanja v različnih krajih: v SKK, v p.d. Kraški dom in osnovni šoli na Repentabru, v SPD Igo Gruden v Nabrežini, V PD Prosek-Kontovel, v društvu Dom v Škednju, v Finžgarjevem domu na Opčinah, v Mladinskem krožku v Dolini, v Sv. Križu, v Marijinem domu v Rojanu, v PD Slavec v Ricmanjih, v krožku v Barkovljah in drugod.
6. V Marijinem domu pri Sv. Ivanu predavanje z diapozitivi gđc. Ivanke Furlan: Božje poti v Franciji. - SG ponovi v Kulturnem domu komedijo Ludviga Holberga Jeppe s hriba. - SPD Igo Gruden - Nabrežina priredi koncert oktetu Gallus iz Ljubljane. - Miklavževanje za odrasle v Finžgarjevem domu in v PD Prosek - Kontovel, za otroke v kinodvorani v Bazovici.
7. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec.
8. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec.
9. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec. - V Tržaški knjigarni pravljčna ura za otroke.
10. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec.
11. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec. - V PD Ivan Grbec v Škednju predavanje dr. Sonje Mašere »Šport in zdravje« ter film Selme Micheluzzi »Smučarski tečaj SPD«.
12. SG ponovi v Kult. domu komedijo Ludviga Holberga Jeppe s hriba. - V PD Tabor - Opčine uprizori domača igralska skupina Nušičevo veseloigro Žalujoči ostali. Režija I. Artač. - Taborniška organizacija RMV priredi miklavževanje. V SKK sobotni večer.
13. V Marijinem domu pri Sv. Ivanu koncert pevskega zbora J. Gallus. Dirigent U. Vrabec. - V Finžgarjevem domu na Opčinah Večer slovenskih balad in romanc v izvedbi S. Raztresena. - SG ponovi v Kult. domu komedijo L. Holberga Jeppe s hriba. - V kinodvorani na Bazovici gostovanje slov. kat. društva iz Doberdoba z igro Prisega opolnoči.
15. SPD priredi v mali dvorani Kult. doma predavanje inž. B. Sancina »V narodnem parku Gran Paradiso«. - V SK predavanje prof. G. Budala: Prometne zveze Trsta z zaledjem.
16. SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec.
17. SG ponovi v Kult. domu mladinsko igro Kekec. - V PD Slavko Škamperle predavanje prof. F. Habeta: Ledeno bogastvo podzemlja in Pološka jama, najgloblja v Jugoslaviji. - V PD Prešeren - Boljunec predvajanje filma Kaplan Martin Čedermac.

18. SG ponovi v KD mladinsko igro Kekec. - Glasbena matica priredi v mali dvorani KD solistični koncert: M. Gregorac (tenor), R. Klopčič (violina) in Z. Novak (klavir).
19. PD Ivan Grbec v Škednju priredi solistični koncert violinista Roka Klopčiča, basista Ivana Sancina in pianistke Zdenke Novak. - V SKK božični večer. - V PD Ivan Cankar podelitev Gallusovih odličij z nastopom pevskega zbora in govori. - SG ponovi v Kulturnem domu mladinsko igro Kekec. - PD Valentin Vodnik - Dolina priredi v dvorani bazovskega doma koncert s šaljivimi točkami.
20. Slovenska prosveta priredi v Kulturnem domu Koroški večer ob 50-letnici plebiscita. Govor dr. Vospernika, zbor Fantje izpod Grmade, zbor Mirko Filej iz Gorice, mešani pevski zbor SPD Danica iz Št. Vida v Podjuni. - V SPD Igo Gruden - Nabrežina nastop Tržaškega okteta pod vodstvom Ivana Sancina. - V PD Vesna - Sv. Križ gostuje PD Ivan Grbec s prizori Pisane lutke, Kuhinja se jezi, Ciciban in čebela ter enodejanka Či je meja. - V kino dvorani v Bazovici drugi nastop glasbene šole Slomškovega doma.
22. V SK predavanje Maksa Zadnika »Partizanske bolnišnice v bližini Trsta«. - V škedenjski kinodvorani »Božičnica« v izvedbi združenih šol iz Škednja, Sv. Ane in ul. Sv. Frančiška.

23. V tržaški knjigarni pravljčna ura, kjer ponazarja dogodivščine iz pravljič slikar K. Palčič.
26. V Kult. domu gostovanje hrvaškega folklornega ansambla Lado. - V ljudskem domu v Sv. Križu proslava 25-letnice obnovitve društva Vesna (nastopijo Fantje izpod Grmade, pevski oktet PD Svoboda II iz Trbovelj, moški pevski zbor PD Vesna in PD I. Gruden, recitacije in govor).
27. V Finžgarjevem domu na Op-

činah »božičnica župnije« s petjem, glasbenim nastopom šole »Finžgarjev dom«, z dramskim nastopom mladine in družabnim srečanjem ob pogrnenih mizah. - V prosvetnem domu na Opčinah ponovitev Nušičeve komedije Žaljuči ostali. - V Kult. domu gostovanje hrvaškega folk. ansambla Lado.

29. SG ponovi v Kult. domu mladinsko igro Kekec.
30. SG ponovi v Kult. domu mladinsko igro Kekec.

Goriški kulturni koledarček

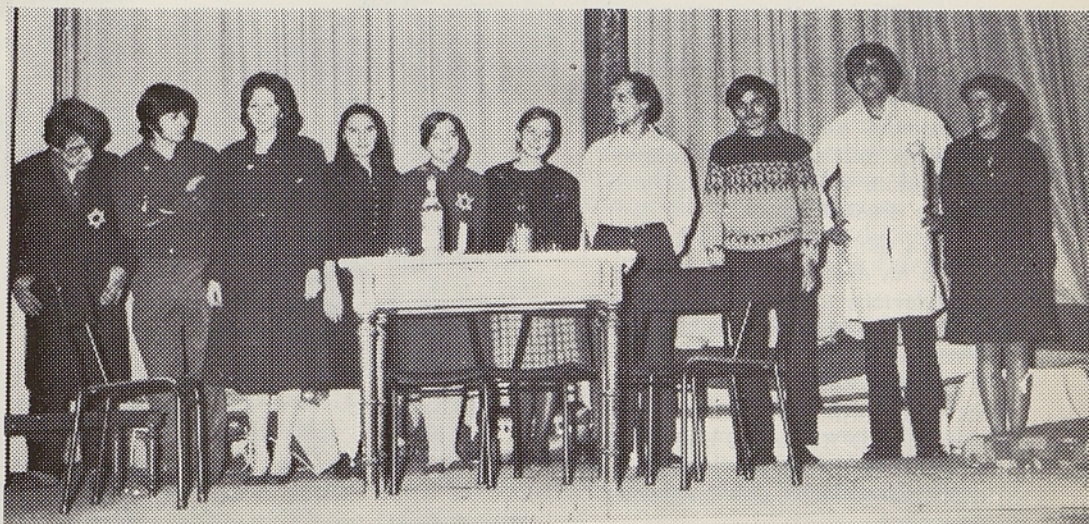
December:

2. V klubu S. Gregorčič predava Slavko Rebec o jamah s filmom in diapozitivi.
4. V klubu S. Gregorčič predvajanje filma Kaplan M. Čedermac in odprtje razstave o štirih bazoviških junakih ob 40-letnici ustrelitve.
5. Miklavževanje v Kat. domu (z igrico), v župnijskem domu v Štandrežu (z igrico), v župn. dvorani v Doberdobi (z igrico), v PD O. Župančič - Štandrež, v PD Skala - Gabrje. - Bevkov večer v župnijskem domu v Števerjanu, s filmom Kaplan Martin Čedermac.
6. Miklavževanje za odrasle v Katoliškem domu.
8. V župnijski dvorani v Štandrežu Bevkov večer: predavanje in film Kaplan M. Čedermac. - V Kat. domu mladinska aka-

demija: nastop petih mladinskih zborov, enodejanka in žive slike.

9. V župnijski dvorani v Doberdobi Bevkov večer: predavanje in film.
10. V Kat. domu Bevkov večer s filmom Kaplan M. Čedermac: predava prof. Butkovič, odlomek iz Bevkovih spisov bere S. Kerševan.
11. V klubu S. Gregorčič predava Drago Pahor o bazovskih žrtvah.
12. PD O. Župančič iz Štandreža priredi v Prosvetni dvorani v GO Žižkovo ljudsko igro Miklova Zala.
13. V Kat. domu koncert slov. opernih solistov iz Ljubljane: R. Franci, N. Vidmarjeva, B. Strgarjeva. Pri klavirju H. Bergant. - Dve predstavi Žižkove Miklove Zale v izvedbi p.d. O.

Božične počitnice so uporabili slov. koroški študentje, ki so organizirani v KDZ za to, da so igrali na več krajih na Tržaškem in Goriškem 'Dnevnik Ane Frank' V Gorici so bili gosti ZSKP, na Tržaškem gostje Slovenske prosvete.

Župančič v Prosvetni dvorani v Gorici.

15. Kmečka zveza organizira predavanje inž. Zvonimira Simčiča o vinogradništvu in kletarstvu na Oslavju.
16. V Goriški Prosvetni dvorani praznovanje 25-letnice obnove SPD v GO, razdeljevanje odlikovanj in nastop Goriškega okteta iz Nove GO. Odprta je planinska razstava.
17. SKAD priredi v Kat. domu predavanje dr. Jurija Zalokarja »Psihijatrija in naš čas«.
18. V občinski sejni dvorani v Sovodnjah predavanje misijonarja Ivana Oballe.
19. V župnijski dvorani v Števerjanu predavanje misijonarja Ivana Oballe.
20. V Kat. domu predavanje misijonarja Ivana Oballe o Tanzaniji. — V župnijski dvorani v Štandrežu predavanje misijonarja I. Oballe.
22. V občinski sejni dvorani v Sovodnjah nastop goriških skavtov.
23. V Kat. domu gostovanje tržaškega SG z mladinsko igro Kekec.
27. Zveza slovenske kat. prosvete priredi božični koncert.

V BENEŠKI SLOVENIJI

25. V Ljesah priredi PD Rečan božično igro v domačem narečju Naš božič.

»DEŽELNA POLITIČNA TRIBUNA«

Italijanska radiotelevizija bo v letošnjem letu pripravila po zgledu popularne Politične tribune po dve deželni politični tribuni v vsaki posamezni deželi. Te politične tribune v malem bodo posvečene problemom posameznih dežel in bodo pri njih sodelovali predstavniki raznih političnih strank izvoljeni v deželne svete.

Prva teh oddaj bo tudi za našo deželo na drugem kanalu italijanske televizije 13. februarja letos ob 19.30 in bo pri njej sodeloval deželni poslanec dr. Drago Štoka, izvoljen na listi Slovenske skupnosti. Odgovarjal bo na sledeči dve vprašanji: 1) Kaj sodite o ekonomsko-socialnem razvoju dežele? 2) Kako menite, da bi ga bilo mogoče izboljšati?

Vesti agencije Čuk:

KRAVOSOVA NOVA PESNIŠKA ZBIRKA

Marko Kravos baje pripravlja novo pesniško zbirko z naslovom *Pomembnost*. Imela naj bi tri cikle: prvega z naslovom *Kako sem zaplaval v Zaliv*, drugega *Kako sem pravočasno izplaval iz Zaliva*, in tretjega: *Na Primorskem lušno biti...* Zbirka naj bi izšla pri renomirani založbi SKGZ Naš molk.

NOVE POPEVKE NA SLOVENSKEM LICEJU V TRSTU

Po decembrski zasedbi Slovenskega liceja se na zavodu širijo nove popevke. Študentom je najljubša tale: »Včasih je lušno b'lo,

zda pa ni več tako.« Profesorji brundajo med sabo naslednjo: »Našo srčno kri škropite«. Ravnateljica pa: »Mi se imamo radi, — radi...«

NOVA STOLICA SLAVISTIKE V TRSTU

Na Montecchijevem klancu št. 6 je v pripravi otvoritev nove katedre za slovensko literaturo in jezik. Novi akademski učitelj se je že predstavil, prvič še brez imena, v Primorskem dnevniku s polemiko o umetniški vrednosti pisatelja Stanka Majcna. V svojem sestavku je suvereno ovrgel mnenje vodilnih slovenskih slavistov Sclodnjaka, Boršnikove in Lina Legiša.

Nastopno predavanje novega zamjskega slavista bo na pepelnici sredo na temo: Brežimnost v slovenski kritiki.

IZJAVA

Zgoraj sedeči čuk izjavljam, da nimam nič skupnega z istoimenskim univ. študentom Marijem in zato ne odgovarjam za proizvode iz njegove pesniške delavnice, kakor tudi on nima nič z mojo agencijo.

NOVA SLOVENSKA PLOŠČA NA KOROŠKEM

Zadnja številka koroške revije Mladje, tega najradikalnejšega borca za novi slovenski ponos proti vsakršnemu hlapčevstvu, je prinesla v svoji zadnji številki celostransko sliko koroškega deželnega glavarja Sime... Ta veliki prijatelj Slovincem ni pred nekaj meseci privoščil koroški Mohorjevi družbi niti tega, da bi kupila nekaj razvalin v gradbene namene. Mladje je ob tej priliki izdalo novo slovensko ploščo »Slovenci kremeniti...«

Mamica, ali bomo še dolgo čakali na obljubljeno sestrico?

ZA ZAMEJSKE SLOVENCE

Svojo novoletno poslanico je jugoslovanski predsednik Tito prebral nekaj dni pred novim letom pred mikrofoni in televizijskimi kamerami RTV Ljubljana. Branja poslanice v srbohrvaščini (izjavo je Tito dal za RTV Ljubljana!) in kratkega vljudnostnega srečanja s predstavniki slovenskega radia in televizije smo preko oddajnikov na Nanosu in na Belem križu bili deležni tudi zamejski Slovenci. Tako smo lahko gledali tudi prizorček, kako je zastopnik RTV-LJ izročal Titu darilo in ga v nekaki srbohrvaščini lepo pozdravil. Vse to se nam je seveda zdelo pošteno zamalo in smo se spraševali: Skrbi morda zastopnika RTV-LJ, da bi ga jugoslovanski predsednik ne razumel? In oblube med narodno o-svobodilno vojno? Nas zamejcev podobne scene kot je bila ta prav nič ne vzpodbujajo in krepijo v boju za naše pravice. Kako bi nas, ko smo priče takim sadovom sožitja in enakopravnosti v naši matični domovini? Dušana Fortiča pa so seveda dobro razumeli predsednik Tito in pripadniki drugih jugoslovanskih narodov. V kolikšni meri so ga razumeli Slovenci, posebno še v zamejstvu, to je seveda postranska stvar. J. Š.

MLADI IN DRUŽ. OBZORNIK

(nadaljev.)

skupnost med sabo odtujenih ljudi različnih gledanj.

Danes priznavamo človeku, da sam svobodno razsoja o vsem, tudi o dobrem in slabem. Tudi mladi človek presoja, opazuje, zgošča svoje vtise in bi bil rad kakor odrasli v tem svoboden.

Vtis pa imam, da so se mnogi mladi pod vplivom poplitvenega okolja navadili površnosti in tako izgubili možnost, da se poglobijo vase, še preden sta se jim temeljno oblikovala vest in razum. In ko se tega pozneje

zavejo, so nezadovoljni s seboj. V sebi iščejo vse tisto, česar niso mogli razviti, kar pa jih podzavestno vznemirja. V njih, kakor tudi v našem času, je nekaj mlačnega, nerazgibanega, kakor speča sila. Ni velikega trpljenja, pomanjkanja, boja za življenje, kar naj bi nas, kot pravijo, prekalilo v ognju in nas spremenilo! Ali bi bilo to močnejše od vsega, kar smo srkali iz svojega okolja poldrugo desetletje in še več? Lahko je kazati s prstom: Glejte, kakšna je ta mladina! Mladina je sad sveta, katerega je nekdo oblikoval zanjo. Vprašajmo se torej, kdo ali kaj je zameglilo mladini njeno dobro bistvo. Kdo je mladi rastlini spodmaknil oporo, da mora rasti pri tleh?!

Toda mladina še išče idealov, še se navdušuje za velike ljudi. A čim bi morala po poti za njimi, ji zmanjka moči. Ne zmore slediti temu, po čemer v svojem bistvu hrepeni.

Mladi ljudje se torej niso že rodili kot načeti sinovi naše družbe. In če verjameмо v dobro bistvo človeka, potem ne smemo iskati vse krivde v mladini. Sodimo raje krmarje in oblikovalce javnega mnenja v današnji družbi, ne pa nas, ki to družbo moramo sprejeti takšno, kot je, in šele iščemo orožje proti nji. Če ima starejši človek v tej družbi za sabo zrelost, modrost, zgrajeno na izkušnjah, kaj pa ima mladostnik?

Ne slepimo se z ugotovitvami o veseli in razigrani mladosti. Kolikor poznam svoje sovrstnike, mladost v svoji notranjosti težko preživljajo, kajti nezadovoljstvo je težko breme.

In če so vzgojitelji širokosrčni ljudje in kristjani, morajo ljubiti tudi tisto, kar je ušlo iz meja njihovih zamisli in želja.

Njihova naloga je mladini pomagati, da se osvobodi smrtne zanke, ki ji jo je vrgel naš čas!

Zato pa morajo v mladino predvsem verjeti!

ALENKA REBULA

NALOGA REVIJE (nadaljev.)

na nekaj prav v tem mesecu spomnili:

Slovenski duhovniki so bili vso našo zgodovino aktivni tvorci slovenske kulture. Na slovenskih duhovnikih je tako rekoč zrasla slovenska literatura. Recite, gospod vikar, slovenskim duhovnikom, naj tudi zdaj, v tem trenutku podpirajo revijo, ki jo izdajajo katoličani — laiki skupno s tukajšnjimi duhovniki. Naj ljudem razlože tisto, kar je v njej, če kdo česa ne razume. Saj vendar revija brani in zastopa stališče katoličanov na najrazličnejših področjih, posebno v kulturi. (Samo tako je bila mišljena zadnjič pripomba, da naj bi Mladiko podprl tudi Katoliški glas, ko smo v polemiki z Detelom zagovarjali ljubljansko bogoslovno fakulteto, nikakor pa ni hotel nihče »napasti« Kat. glasu!)

Ko je nekdo pred kratkim iskal med katoličani v Sloveniji piscev-katoličanov, je s strahoto spoznal, kakšno opustošenje je naredila revolucija in poveljni čas. Skoraj ni našel nikogar. Ali se zavedajo naši duhovniki, kako važno je, da znajo katoličani pisati? Ne gre za verske zadeve, to bodo pisali predvsem duhovniki, ampak, da znajo razpravljati o kulturnih vprašanjih, da znajo zagovarjati poglede na kulturo, literaturo... Če v tej perspektivi gledajo tudi duhovniki na izdajanje literarno kulturne revije za naše družine, potem jo bodo podprli vsi in ne samo nekaj idealnih naših duhovnikov in laikov. Morda ni vse dovršeno, a pomagajmo vsi, da bo boljše.

Vendar smo letos prav v težnji, da bi se bolj približali našim družinam, pričeli z novimi poglavji.

Prosimo vse, da nas pri tem delu, ki ga odtrgamo od vsakdanjih dnevnih skrbi za naše družine, podpirate in nam ostanete zvesti tudi v petnajstem letu izhajanja.

Jože Peterlin

KAJ PRIČAKUJEMO (nadaljevanje)

Proseška cesta, kakor je bilo obljubljeno. 3) Uresničitev spomenika padlim, kar pričakujemo že 25 let. Če denarna sredstva ne zadostujejo za veličasten spomenik, naj bo skromen, toda dostojen. 4) Več zanimanja mladine za šolo in učenje, kakor tudi za gospodarska vprašanja, in ne samo za fizikulturo, kamor je danes mladina pretežno

usmerjena. 5) Zanimanje župljanov in pristojnih oblasti bi se moralo povečati za končno ureditev in popravilo župne cerkve, ki še vedno nosi znake poškodovanja v zadnji vojni. 6) Da bi se vpeljala električno zvonjenje. 7) Določitev enotne poti za pogrebne sprevede. 8) Večjo pozornost varnostnih organov in nočno patroliranje po vasi spriči nešteti tatvin, ki se skoraj nemoteno dogajajo v nočnih urah.

Za dobro voljo

Nekaj pametnih:

Lahko govori: »Zategnimo pasove,« kdor nosi naramnice.

Življenje je kakor gumb, vedno visi na niti.

Profesor vzgojeslovja je zaključil takole: Zapomnite si, da je srce kakor moj sin, ne da se mu ukazovati.

Kdor se z vinom opije, se strezni, kdor se z oblastjo, zelo težko.

Iz avtomobila je kar prijetno opazovati dež.

V velikem avtomobilu se nekateri tudi sami počutijo velike.

Ovce nosijo zvonce, ljudje pa tranzistorje.

☆

Anglež je potoval po britanskih kolonijah. Hotel se je okopati in je prosil, naj mu povedo za morje, kjer ni krokodilov.

Ko se je okopal, je vprašal vodiča:

»Kako, da tu ni krokodilov?«

»Ker se strašno boje morskih psov.«

Student medicine je prakticiral na porodniškem oddelku. Bil je izredno navdušen za to delo, tako da ga je bolničarka občudovaje vprašala:

»Kako pa, da vam je to delo tako pogodu?«

»Veste zakaj, sestra,« je rekel medicinec. »Pošiljajo me z oddelka na oddelek. Ko sem bil na kirurškem, se me je polotil strah, da imam čir na želodcu, sploh na vsakem oddelku sem imel kako fiksno idejo: da imam asturo, izpuščaj, srčne napade. Na oddelku za živčne bolezni sem mislil, da bom ponorel. Le tu, na porodniškem, sem miren.«

☆

»Mamica, grem lahko v živalski vrt, da bom videl opice?«

»Kaj ti pride na misel, Igor. Danes pa res ne, ko je pri nas tvoja teta.«

☆

Tonček: Ti, Saša, papa mi je dal na izbiro, kaj hočem za spricevalo: ali motor ali televizor. Kaj misliš?«

Saša: »Motor, jasno! Na televizorju se ne moreš voziti.«

Neki deček gre na sprehod s starši in s psom. Nenadoma pes izgine. Mali ga dolgo išče in, ko ga končno najde, mu jezen reče: »Ti se boš takole oddaljilo brez dovoljenja, ti, ki imaš komaj dve leti! Tega ne bi napravil niti jaz, ki imam osem let.«

☆

Marjančina mama je staknila hud prehlad. Izpila je staro zdravilo: kozarček toplega whiskyja z vodo.

Ko je zatem dala Marjanici poljubček za lahko noč, jo je ta rado vedno vprašala:

»A mamica, si vzela očkov parfum?«

☆

Predsednik sodišča je bral razsodbo.

Advokat se je sklonil k obsojencu in mu zašepetal:

»Ne dajte se preplašiti od teh juridičnih terminov. Prebral vam je samo to, da ste obsojeni na dvajset let ječe.«

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPČINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- ♦ pri šolskih sestrah

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 28. januarja 1971.

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1966

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

CENA 200.- LIR